

Адыгэ Республикэм и Лышъхъэ иунашъу

Рэзэныгъэ тхылъ етыгъэным фэгъэхьыгъ

Муниципальнэ образованиеу «Дондуковскэ къоджэ псэупэр» зыфиорэм ихэьоныгъэ илахышхо зэрэхишыхьэрэм, шлушлэ Иошлэныр зэригъэцаклэрэм, илэсыбэ хьугъэу гуетыныгъэ фырилэу Иоф зэришлэрэм апае станицэу Дондуковскэм щыщ **Деркачев Константин Анатолій ыкъом** рэзэныгъэ тхылъ етыгъэнэу.

Адыгэ Республикэм и Лышъхъэу **ТХЪАКЪУЩЫНЭ** Аслъан къ. Мыекъуапэ, шышъхъэиум и 2, 2011-рэ ильэс
N 130

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм

Илэсыбэ хьугъэу гуетыныгъэ фырилэу Иоф зэришлэрэм, общественнэ ыкIи хьатыр Иошлэным чанэу зэрэхлажэрэм, унэе предпринимательствэм изегъэушомбгъунрэ Дондуковскэ къоджэ псэупэм испорт щылэныгъэрэ илахышхо зэрахишыхьэрэм афэшI Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм и Щытхъу тхылъ фагъэшъошагъ **Деркачев Константин Анатолій ыкъом**, муниципальнэ образованиеу «Дондуковскэ къоджэ псэупэм» инароднэ депутатхэм я Совет идепутат.

Илэсыбэ хьугъэу творческэу Иоф зэришлэрэм, культурэм изыкъегъэIэтын, цыфхэм янравственнэ, эстетикэ пIуныгъэ илахь зэрахишыхьэрэм афэшI Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм и Щытхъу тхылъ фагъэшъошагъ **Алый Светланэ Максим ыпхъум**, Шэуджэн районымкIэ муниципальнэ учреждениеу «Зарево» зыфиорэм идиректор.

Хьакъулахьхэм яугъоин тегушчылагъэх

ЛэжъапкIэм итын, ИошлэнымкIэ фитыныгъэхэр мыукъогъэнхэм япхыгъэ Иофыгъохэм, джащ фэдэу хэбзэлахьхэмрэ угъоинхэмрэ афэгъэхьыгъэ законотательствэр зэрагъэцаклэрэм зыщыхэплэгъэхэ зичэзыу зэхэсыгъо республикэ ведомственнэ комиссиет тыгъуасэ илагъ. Ар зэрищагъ Адыгэ Республикэм и Премьер-министрэу КъумпIыл Мурат.

Иофыгъо шъхьалэу зытегушчылагъэхэм ащыщ республикэм ит предприятиехэм ыкIи организациехэм бюджет зэфэшъхьафхэм арагъэхьэн фэе хьакъулахьхэм алэныкъокIэ япшъэрлыгъэр зэрагъэцаклэрэр, 2011-рэ илэсым имэзих ащ зэфэхьысыжъэу фэхьугъэхэр. Мыщ фэгъэхьыгъэу къэгущылагъ федеральнэ хьакъулахь къулыкъум и ГъэIорышлэпIэу АР-м щылэм ипашэу Елена Матвеевар. Ащ къызэриуагъэмкIэ, 2010-рэ илэсым иджыр фэдэ уахътэ егъэпшагъэм, хьакъулахьхэм яугъоин ылтэныкъокIэ къэгъэлъэгъонэу яIэхэм нахь ахагъэхьон алгъэIыгъ. Планэу агъэнэфэгъагъэр проценти

114-кIэ гъэцэклагъэ хьугъэ. Гушылэм пае, транспорт хьакъулахьэу Адыгеим щаугъоин фаер сомэ миллиони 165-рэ мэхъу, ащ щыщэу аугъоингъэр сомэ миллиони 118-рэ. МыщкIэ илэсым ыкIэм нэс пшъэрлыгъэр зэшIохыгъэхэ зэрэхуштыр Е. Матвеевар къылуагъ. Ау, арэу щыт нахь мышIэми, гумэкIыгъоу, шыклагъэу щылэр зэрэмымаклэр ГъэIорышлэпIэм ипашэ къыхигъэщыгъ. Ахэм зэу ащыщ предприятие ыкIи организацие заулэхэм чIыфэу ателыгъэм зэрэхажьхьугъэр. Бюджетхэм арыхьан фэе ахьщэр ахэм игъом къызэрамытIупшъырэм кыхьэкIыкIэ республикэм къэгъэлъэгъонэу

иIэхэми къызэрашчыкIэрэр, ащ хэкIыпIэ горэ къыфэгъотыгъэн зэрэфаер къыхигъэщыгъ.

Нэужым чIыфэ зытелъ предприятиехэм ыкIи организациехэм япашэхэу зэхэсыгъом къырагъэблэгъагъэхэр къагъэгушчылагъэх. Непэрэ мафэхэм яхьулIэу ашлэрэм, гуэжъогъу чIыплэм икIыныхэм пае зэшIуахьхэрэм къашыуцугъэх. Амалэу щылэмкIэ чIыфэу ателыгъэр зэрапшыныжъыштыр зэкIэми кыхагъэщыгъ.

Зигугъу къэтшIыгъэ пащэхэм япшъэрлыгъэр шIокI имылэу агъэцэкIэн зэрэфаер ыкIи законыр мызэу-мытIоу зыукъохэрэм пытагъэ хэлэу уадзекIо-ныр нахь тэрэзэу мыщ дэжъым КъумпIыл Мурат ылытагъ. Ищыклагъэ хьумэ, хьакъулахь къулыкъум и ГъэIорышлэпIэу АР-м щылэм правэухьумэкIо органхэм, суд приставхэм зафигъэзэнэу къариуагъ.

Зэхэсыгъом хэлэжъагъэхэр нэмыкI Иофыгъохэми ахэплэгъэх, унэшъо гъэнэфагъэхэри ашIыгъэх.

ТХЪАРКЪОХЪО
Адам.

Зэрарыбэ арихыгъ

Шэуджэн районым щыпсэухэрэр мыгъэ чIыопсым къыздихьыхьэрэмкIэ ыушэтыхэрэм фэд. ЖьоныгъокIэ мазэм псыр къызэриугъагъэр ыкIи бэдзэогъу мазэм ошъур къызэрехыгъагъэм къыздахьыгъэ зэрархэр дэгъэзыжыгъо имыфэхэзэ, джыри шышъхъэиум и 3-м ичэш къуаджэхэу Мамхыгъэрэ Хьакурынэхьаблэрэ ошх-жыбгъэ зэхэт лъэш арыкIуагъ.

— Чэщыр хэкIотагъэу, сыхьатыр 23-м блэкIыгъэу жыбгъэр нахь лъэш къэхъоу ригъэжъагъ, ащ ошхышхо кыхьэхьагъ, чIыплэ зэфэшъхьафхэм ошъуцэ инхэр къашехыгъэх, шыблэр лъэшэу ащыгъогъуагъ, — къалуатэ къоджэдэхэм ащышхэм.

Ащ электрическэ гъучIычхэр мымакIэу ээпичыгъэх, унашъ-

хьэхэр тырихыгъэх, пкъэухэр ыкIи чыгъхэр рикIыкIыгъэх. Къуаджэу Пшыжъхьаблэ нэмысыпэзэ, ошх-жыбгъэ зэхэт лъэшыр пчэдыжъ нэфылъэштэгъум зэпыугъ.

Пчэдыжъым жьэу районым ыкIи къоджэ псэупэхэм япашэхэм чэщым щылэгъэ гумэкIыгъом къыздихьыгъэхэр агъэунэфхэу рагъэжъагъ. ЗэкIэ къулыкъухэр ошх-жыбгъэ лъэшым зэрарэу кыхьыгъэхэм ядэгъэзыжыын ащ лыпытэу фежъагъэх.

МакIэп зэрарэу ащ къафихьыгъэр. Анахьэу къуаджэу Мамхыгъ чIыплэ къин ифэгъагъэр. ПэшIорыгъэшъэу къызэралыгъа-

гъэмкIэ, а къуаджэм щыщ унэ 23-мэ ашъхьэхэр ыгъэфыкъуагъэх, къакъырэу зышъхьэ зэхэуагъэм чIэтыгъэ чэмыр ыуыкIыгъ, метришъэ заулэ якIыхьагъэу электрическэ гъучIычхэр ээпичыгъэх, электроподстанцииеу «Мамхыгъ» зыфиорэм токыр емыкIолIэжъэу ышIыгъ. А псэумэ къахэкIэу къуаджэм щыпсэухэрэм азыныкъом фэдизмэ электричествэ ямылэу къэнагъэх. Мамхыгъэ чыгыбэ шырикIыкIыгъ.

Къуаджэу Хьакурынэхьаблэ-кIэ ошх-жыбгъэ лъэш зэхэтыр зылылэсыгъэр къохьэпIэ лъэныкъор ары. Ащ анахьэу щигъэ-фыкъуагъэх общественнэ унэхэр. Анахь зэрарыбэ зэрихыгъэр на-роднэ культурэм и Гупчэу бэмышIэу дэгъоу зэтырагъэпсыхьажыгъэр ары, ащ ышъхьэ тырихыгъ. Джащ фэдэу гъэмэфэ кинотеатрэм, кIэлэцIыкIу садикэу «Насыным», нэжъ-Iужъхэр зыщылэгъэхэ гупчэм, еджэпIэ интернатом, спортзалым, Адыгеим исоветхэм язэфэс имузей ыкIи район гъэзетэу «Заря» зычIэтхэ унэм ашъхьэхэр ыгъэфыкъуагъэх. Къуаджэм чыг 30-м ехъу шырикIыкIыгъ.

Шышъхъэиум и 3-м Адыгеим и Премьер-министрэ игуадзэу А.Г. Петрусенкэр, УФ-м и МЧС АР-мкIэ и ГъэIорышлэпIэ ипашэу М.Н. Гъунэжыкьор, рес-

публикэм мэкъу-мэщымкIэ иминистрэу В.Н. Петровыр, Къэралыгъо Советым — Хасэм идепутатэу В.И. Нарожнэр районым щылагъэх. Чэщым щылэгъэ ошх-жыбгъэ лъэшым зэрарэу къафихьыгъэм ахэр щагъэгъозагъэх район администрациет ипашэу Н.Хь. Хьуажъым, къоджэ администрациетхэм япашэхэу Р.Р. Мэрэтыкъом ыкIи Р.Б. Тэхъумэм.

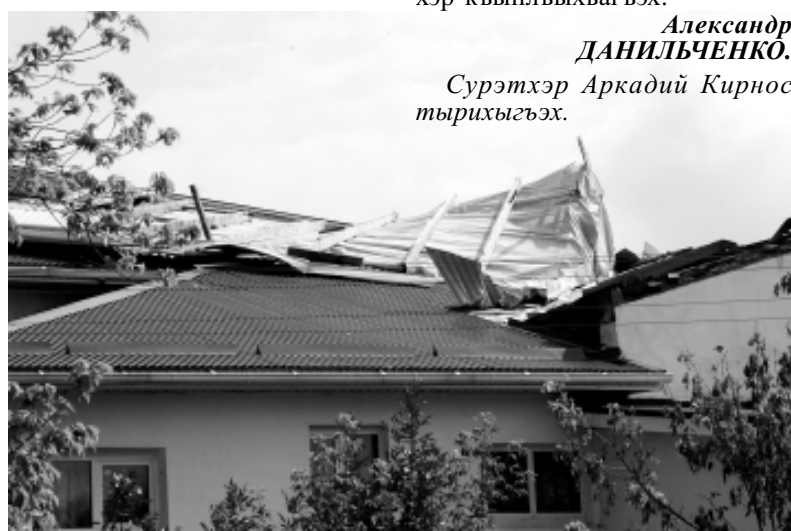
Зэрархэм ядэгъэзыжыын апэу фежъагъэхэр энергетикхэр арых. Ахэм пшъэрлы афашIыгъ пчыхьэм ехьулIэу къуаджэхэу Хьакурынэхьаблэрэ Мамхыгъэрэ электричествэр ашагъэфедэу агъэпсыжыынэу.

— Адыгеим и Лышъхъэ ыкIи и Премьер-министрэу къоджитIум пшъэрлы афашIыгъ зэрарэу ахыгъэр псынIэу агъэунэфынэу, зэрар зыхьыгъэхэм Iэпылэгъу зэрафэхуштыгъэ документэу ищыкIэгъэ пстэури къэзыгъэ-лъагъохэрэр гъэхьазырыгъэнхэу, МЧС-м инспекциетхэр къуаджэхэм ашылэнхэу, мэкъу-мэщымкIэ ыкIи псэолгъэшIынымкIэ министерствэхэм яIофышIэхэм ягъусэхэу ошх-жыбгъэ лъэшым зэрарэу кыхьыгъэхэр дэгъэзыжыгъэнхэм Иоф адашлэнэу, — къылуагъ А.Г. Петрусенкэм.

Къуаджэу Мамхыгъэ щыщ унагъохэу ошх-жыбгъэ лъэшым зэрар къызфихьыгъэхэм А.Г. Петрусенкэр ащылагъ, район гупчэм унэу шигъэфыкъуагъэр кыплыхьагъэх.

Александр
ДАНИЛЬЧЕНКО.

Сурэтхэр Аркадий Курнос
тырихыгъэх.

Коцым илухыжбын гъунэм фэклуагъ

ГъэрэкIo бжыхъэ коцэу апхыгъэм шыщэу мыгъэ лухыжбын фэягъэр гектар мин 80,7-м тэклу кхъхъу. Адыгеим мэкъу-мэщым-кIэ и Министертвэ кызыритыгъэмкIэ, шышхъалум и 3-м ехъулIэу коцэу кыагъэкIыгъэм шыщэу лухыжбынэу кыафэнагъэр гектар миным тэклу нахъ макI. Аугъойжыгъэ коцым гектар тельытэу центнер 42,4-рэ кырахыгъ, пстэумкIи кыахыжыгъэр тонн мин 338-м кхъхъу.

Республикэм ирайонхэм гектар тельытэу коцым кырахыгъэ центнер ыкIи пстэумкIи кыахыжыгъэ тонн пчыагъэр: Красногвардейскэр — 49,2-рэ, мин 62-рэ, Шэуджэныр — 46,3-рэ,

мин 61,3-рэ, Джаджэр — 45-рэ, мини 105-рэ, Кошхъаблэр — 41,5-рэ, мин 67-рэ, Теуцожьыр — 36,7-рэ, мин 23-рэ, Мыекъуа-пэр — 26,4-рэ, мин 11, Тэху-тэмыкъуаер — 24,4-рэ, мини 4,4-рэ.

Тигъэзет макъэ кызыритыгъэ-лугъагъэу, районищмэ — Красногвардейскэм, Теуцожьым, Тэху-тэмыкъуаер коцым илухыжбын республикэмкIэ апэрэу ашаухыгъагъ. Джы макъэ кызырагъэ-лугъэмкIэ, шышхъалум и 3-м ехъулIэу Шэуджэн ыкIи Мыекъопэ районхэм бжыхъэ коцым илухыжбын ашаухыгъ.

ЛIЭХЪУСЭЖЪ
Хъаджэртбый.

Наградэр ратыжыгъ

Хэгъэгу ззошхом ив-теранэу, 1942 — 1943-рэ илъэсхэм партизанхэм яотряд хэтыгъэу Тыгу Мухъамэд-Вали тарихъ-культурнэ гупчэу УФ-м и Правительствэ дэжъ шыIэм кыфигъэшъошэгъэ медалэу

«Патриот России» зыфи-лорэр тыгуасэ ратыжыгъ. Ащ фэгъэхыгъэ Иофтхъабзэм хэлэжъагъэх АР-м лъэпкъ ИофхэмкIэ, IэкIыб къралхэм ащыпсэурэ тильэпкэгъухэм адырIэ зэпхыныгъэхэмкIэ ыкIи къэбар жъу-

гъэм иамалхэмкIэ и Комитет ипашэу Шхъэлэхъо Аскэр, Адыгэ республикэ фондэу «Теклоньгъ» зыфи-лорэм ипашэу Чыназыр Алий ыкIи ветеранхэм я Совет итхъаматэ игуадзэу ЦыкIушъэ Аслъан.

Мэзхэм акIэшъумыгъан!

Машлор тутын е сырныч ныкхостэу чIэбдыгъэм, чыгыхэм, куандэхэм, торфыр зыдэщылэм апэблагъэу уц гъугъэм машлоу хэпшыхъагъэм, нэмыкIыбэхэм кыахэкIын ытэкIышт, ау цIыфхэм зэкIагъэнэрэ машлохэр ары нахыбэмкIэ мэзхэр зыгъэстыхэрэр. Ащ фэшI УФ-м и МЧС АР-мкIэ и ГъэлорышланIэ анахъэу шъуналэ зытежыгъэтын фаехэр шъугу кыгъэкIыжыых:

— **тутын, сырныч е нэмыкI пкыгъэ ныкхостыр мэзым шычIэшъумыз;**

— **чыгыхэр зыщызэпэблэгъэ чIыпIэм, лэжыгъэм, пхъэм, торфым апэблагъэу, зыкъутамэхэр лъхъанчэ хъугъэ чыгыхэм ачIэгъ машлор шызэкIэжыгъанэ хъушIтэп;**

— **тыгъэнэбзыйхэм кыызкIагъэнэнкIэ шынэгъэ пкыгъохэр, гушыIэм пае, бензин е дагъэ зынэсыгъэ хъэдэнхэр, апч бэшэрэбхэр, мэзым кыыхэшъумынэх;**

— **уц гъугъэм шыкIэшъумыгъан;**

— **жыбгъэу машлор зэхэжыгъэнагъэмэ, шъуфэсакын фае;**

— **машлор къэшъумыгъэкIуасэу ар зышышъушыгъэгъэ чIыпIэм шъукъыIумыкIыжъ.**

Мэзым машлом зыкышшиштагъэу шъурихышIагъэмэ, псынIэу зэрэжыгъэкIосэшттым шъупылын фае. Шъуфыримыкыгъэу машлом зиушъомбгъугъэмэ, мэзым шъукъыхэкI. КыыхэкIыгуаеу цыгъэмэ, псыр зыдэщылэм шъулыхъу е чыгум шъуегъолэх. Ащ Iугъор нахъ макIэу зыхещэшъ, жъэу хэтыр кызыэрэзылушъу-щэшттым шъупылын фае.

Машлор бгъэкIосэжыным нахъэу, ар къэмыхъуным улыпIэныр зэрэнахъ IэшIэхыр сыдигъокIи зышышъумыгъэгъушI!

ПшъэдэкIыжыыр агъэлъэшыгъ, ау...

Шапхъэхэм адимыштэу автомобильхэм атырагъэпкIэрэ пленкэ шлуцIэр зыгъэфедэхэрэм пшъэдэкIыжыгъэу арагъэхырэр гъэлъэшыгъэным фэгъэхыгъэ федеральнэ закон тикъэралыгъэ щаштагъ. Ау, арэу шыт нахъ мышIэм, техническэ регламентым кыдылгытэрэ лъэныкхохэр зымыгъэкIлэрэ водителхэр тигъо-гухэм атеплэгъонхъ плэкIышт.

Апчым пленкэр тегъэпкIагъэ зыхъукIэ водителым игъогу тэрэзу зэрымилъэгъурэр (анахъэу чэщым) кыгурылон фае. Шапхъэхэр зымыгъэцакIэхэрэм

ащышхэр гъогухэм къатехъу-хъэрэ хъугъэ-шIагъэхэм бэрэ ахэфэх.

ГъогурыкIоныр шынэгъон-чъэным ыкIи техническэ регламентым кыдылгытэрэ лъэныкхохэр гъэцкIэгъэнхэм апае 2011-рэ илъэсым бэдззогъум и 25-м кыщегъэжъагъэу шышхъалум и 5-м нэс профилактическэ Иофгъабзэу «Апч къабз» зыфи-лорэр Адыгэ Республикэм шыкIошт. Ащ шлуагъэ кыты-нэу ГИБДД-м икыулыкыушIэхэр щэгугъых.

(Тикорр.).

Нэбгырэ мин 16-мэ загъэпсэфыгъах

Мы илъэсым Адыгеим ис кIэлэцIыкIухэм языгъэпсэфын ыкIи япсауныгъэ изетегъэуцожьын пэлуагъэхъанэу

сомэ миллиони 163-рэ бюджетым шагъэнэфагъ. 2007-рэ илъэсым ар сомэ миллион 70-рэ зэрэхъуштыгъэр, блэ-

кIыгъэ илъэсым сомэ миллиони 141,3-рэ тырагъэкIодагъ. НахыпэкIэ путевкэм ыуасэ чэщ-зымафэм сомэ 500-м нэмысыштыгъэмэ, мыгъэ сомэ 650-м рагъэхъугъ.

ПстэумкIи кIэлэцIыкIу нэбгырэ мин 22-рэ лагерхэм-рэ санаториэхэмрэ агъэкIонэу рахухъагъ. Мы мафэхэм ар гъэцкIагъэ мэхъу. Адыгеим, Краснодар ыкIи Ставропольскэ крайхэм ягъэпсэфыпIэхэм ащылэгъахэр, непэ зашчызгъэпсэфырэр нэбгырэ 16189-рэ мэхъу. Ар агъэнэфэгъагъэм ипроцент 75-рэ. ПстэумкIи кIэлэцIыкIу гъэпсэфыпIэ-ИзэпIи 102-рэ мы компанием кыххэлажъэ. Илъэс псаум Иоф зышIэрэ санатори-ехэри ахэм ахэтых. Ащ фэдэу гъунэгъу субъектхэм кIэлэцIыкIу 900-м ехъумэ защагъэпсэфыгъах, Адыгеим исанаториэхэм ащылэгъэр нэбгырэ мини 3-м ехъу. Джыри кIэлэцIыкIу нэбгырэ мини 6 фэдизмэ загъэпсэфынэу щыт.

ИлъэситIу хъапсэу тыралъхъагъ

Кошхъэблэ районым ипро-куратурэ зэхышхэгъэ уплэкIунхэм зэфэхысыжъэу фэхъугъэхэм адиштэу, Кошхъэблэ ыкIи Шэуджэн районхэм я ОВД иучастковэу Урысые Федерацием изаконодательствэ зыукъогъэ Виталий Курукиным уголовнэ Иоф кыпагъэтэджагъ.

УплэкIунхэм кызырагъэлъэгъуагъэмкIэ, Кошхъэблэ районым шыпсэурэ пенсионерэу, 1925-рэ илъэсым кхъэхъугъэм (сэкъатныгъэ иI)

ылъэныкхокIэ Иван Рангуловым ыкIи ащ игъусагъэхэу амыгъэунэфыгъэхэм хъункIэн бздэжшIагъэ зэрэхъэн гухэль ялагъ. Зыныбжъ хэкIотэгъэ хъулыфыгъэу агъэщтагъэм 2010-рэ илъэсым шэкIогъум и 6-м заявление ытхыгъ ыкIи ар участковэу В. Курукиным кыырихышIагъ. Ау УФ-м изаконодательствэ диштэу ипшъэрылхэр ыгъэцэкIэным ычIыпIэкIэ полицием икыулыкыушIэ тхыгъэр учетым хигъэхъагъэп.

Нэужым мы бздэжшIагъэр кызычIэщым Кошхъэблэ районым ипрокуратурэ иунашгъокIэ следственнэ органхэм И. Рангуловым ыкIи ащ игъусагъэхэм уголовнэ Иоф кыпагъэтэджагъ. Сэкъатныгъэ зилэ пенсионерым ылъэныкхокIэ жъалымагъэу зекIогъэ И. Рангуловым лажъэ иIэу судым ылытагъ ыкIи илъэситIу хъапс ащ тырилъхъагъ.

Участковэ уполномоченнэу В. Курукиныр правэухъумэкIо органхэм ежъ-ежы-рэу ахэкIыжыгъ. Ащ иIоф прокуратурэм джыри зэхы-фышт.

(Тикорр.).

АДЫГЭ РЕСПУБЛИКЭМ И КЪЭРАЛЫГЪО СОВЕТ — ХАСЭМ

Янахьыбэр еджэгъуитIумкIэ аштагъ

Ятфэнэрэ зэлугъэкIэгъумкIэ Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм илофшIэн зыригъэжъагъэм кышчыублагъэу зэхэсыгъуитIагъ. Ятфэнэрэу бэдзэогъум и 27-м шылагъэр Парламентым илофшIэн игъэтхэ пIалъэкIэ аужырэу шытыгъ. Джыгъэмфэ зыгъэпсэфыгъо зэпыгъо ашышт. АрынкIи мэхъу зэхэсыгъом иповесткэ ыпэрэхэм афэмыдэу Iофыгуабэ зыкIыхагъэуцогъагъэри. Агъэнэфэгъэ Iофыгъо 47-м хэтыгъэх законопроектхэр, Парламентым унашъо зэришырэ нэмыкI Iофыгъохэр, федеральнэ законопроектэу къалъагъэлэсыгъэхэм еплъыкIэу афырIэхэр гъэнэфэгъэнхэм ехылагъэхэр, нэмыкIхэр.

«Правительство сыхьатыр»

Шэны зэрэхъугъэу, «Правительство сыхьатыр» шагъэнэфэгъэ Iофыгъохэм, нэмыкIэу къэпIонхъумэ, депутатхэр зыкIэупчIагъэхэм яджэуапхъу министрэхэм я Кабинет къашагъэхъагъыгъэ къэбархэм ядэлугъэнымкIэ зэхэсыгъом илофшIэн рагъэжъагъэ. Зыр ветеринарием ыльэныкIэ Урысые Федерацием ифитыныгъэхъу Адыгэ Республикэм кыратыжыгъэхэр зрагъэцIэхэрэм, ятIонэрэр Адыгэ Республикэм шыпсэурэ унэгъо ныбжыкIэхэм зычIэсыгъэхэр ягъэгъотыгъэнхэм ехылагъэ Республикэ программэу 2006—2010-рэ илээхэм ате-лытагъэр Адыгеим зэрэцагъэ-цэкIэжыгъэм афэгъэхъыгъагъэх. Ахэм яхылагъэу депутатхэм апашъхъэ кышчыгъушылагъэх Адыгэ Республикэм ветеринариемкIэ и ГъэорышIапIэ испециалист-эксперт шъхьалэу Евгений Аганинымрэ Адыгэ Республикэм псэолэшынымкIэ, транспортымкIэ, унэ-коммунальнэ ыкIи гъогу хъызмэтхэмкIэ иминистрэ иапэрэ гуадзэу ХъаткIо Рэмзэнрэ.

Ветеринарием ыльэныкIэ республикэм шагъэцIэхэр Iофыгъохэм, зэшIомыхыгъэу къэнагъэхэм яхылагъэу упчIабэ депутатхэм къатыгъ. Анахъэу зыгъэ-гумэкIыштыгъэхэм ашыщыгъэх былым узхэр къемыгъэжъэгъэнхэм пае республикэм зигъо Iофыгъохэр зэрэщызрагъэхэрэ ыкIи ветеринарие къулыкIур ащ фэдэ Iофыгъохэм апэуужыныным зэрэфэхъагъэр, фермерхэм, нэмыкI хъызмэтшIапIэхэм ябылымхэр зышаукIыхэрэ чIыпIэ гъэнэфэгъэхэр район псэуэми ашыгъэпсыгъэхэр зэрэзэхэщэгъэ шыкIэхэр.

Къэгъушылэгъэ специалистхэм ахэм джэуап къаратыжъэ къызэралъагъэмкIэ, былымхэр зыщакIырэ чIыпIэ гъэнэфэгъэхэр районхэм янахъыбэм ашагъэпсыгъ. Зымылэхъу къэнагъэхэр район зытIу нылэп. Былымхэр зыщакIырэ чIыпIэхэр гъэпсыгъэнхэр ишыкIагъэу чIыпIэ администрациехэм алъытэмэ ыкIи ар зэшIомыгъэным фежэнхэм фэхъазырхэмэ, республикэ ветеринарие къулыкIур фитыныгъэу илэхэм атегъэпсыкIыгъэу IэпыIэгъу афэхъушт. Доклад кышIы зэхъум Евгений Аганиным зэрэхигъэунэфыкIыгъэмкIэ, республикэ ветеринарие къулыкIур нэмыкI отраслэхэм афэдэу специалистхэмкIэ икIу дэдэу уIэшыгъэ пIон плъэкIыштыгъ. ЛэжъапкIэр зэрэмакIэм кыхъэ-кIэу специалист ныбжыкIэхэр къегъэблэгъэгъошIон. Арэу шытми, МыекIопэ мэкъумэщ колледжым кычIатIупшырэ спе-

циалистхэм ашыщхэр рагъэблагъэх, IофшIэнымкIэ гъэгъушыгъэнхэм ехылагъэ амалхэр зэралъагъэу зрагъэхэр.

Конституцием ехылагъэ гъэтэрэзыжыныхэр

Урысые Федерацием хэбзэ зыкI шыгъэпсыгъэным зыфежъагъэхэм кышчыублагъэу Федерацием исубъектхэм яконституциехэр, яуставхэр, язаконхэр Урысые Федерацием и Конституцие ыкIи федеральнэ законхэм адиш-

тэу гъэпсыжыгъэнхэ фаеу хъугъэ. 2010-рэ илээсым мэлылфэгъум и 5-м номерэу 42-ФЗ зытетэу аштэгъэ Федеральнэ законом субьектхэм яхэбзыхъухъэ органхэм ахэтышт депутатхэм япчъагъэ егъэнафэ. Ащ ишапхъэхэм кызырэдальгъэтерэмкIэ, хэдакIохэр нэгъырэ мин 500-м шIомыкIэу зыщыпсэурэ субьектхэм яхэбзыхъухъэ органхэм депутат пчъагъэу ахэтыштыр 15-м кышчыублагъэу 50-м шIокIы хъуштэп. Непэ Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм депутат 54-рэ хэт. Арышъ, а законом ыгъэнэфэрэ пIалъэм тегъэпсыкIыгъэу Адыгеим и Конституцие Iоныгъом и 1-р къэмысызэ гъэтэрэзыжыныхэр фэшIыгъэнхэ фаеу шытыгъ.

Ар къыдилъытэгъэ, Парламентым хэбзыхъухъанымкIэ, законностымкIэ ыкIи чIыпIэ зыгъэ-орышIэжыныным илофыгъохэмкIэ и Комитет ифэшIошэ законопроект зэхэсыгъом кышхылъхъэгъагъ. ЗыцIэ къетIогъэ комитетым итхъаматэу Александр Лобода законопроектым къытегушылэгъэ, ар агъэхъагъэ зэхъум екIолIагъэу агъэфагъэхэр ыкIи кыкIэлъыкIошт зэлугъэкIэгъум Парламентым хэтышт депутатхэр 50-м кышчымыкIэу гъэнэфэгъэн фаеу зыкIэхъугъэр кылоотагъ. Федеральнэ законом зэригъэнафэрэмкIэ, хэбзыхъухъэ органым и депутатхэр партиехэм яспискэхэм

атегъэпсыкIыгъэу е зэхэгъэкIухъэгъэ шыкIэм тетэу, партияе спискэхэмрэ зы мандат зилэ хэдзыпIэ койхэмрэ атегъэпсыкIыгъэу депутатхэр хадзынхэ алъэкIышт. Тиреспубликэ шагъэнэфэгъэ ятIонэрэ шыкIэм тетэу хэдзынхэр зэхэщэгъэнхэу. Сыда ащ кыкIырэр? Ащ егъэнафэ депутатхэм азыныкIэ (депутат 25-р) зы мандат зилэ хэдзыпIэ койхэм ахэхэдыгъэнхэу, адрэ депутат 25-р партиехэм яспискэхэм атегъэпсыкIыгъэу зы хэдзыпIэ кой зыкIым шыхэдыгъэнхэу. Александр Лобода кызырIуагъэмкIэ,

2010-рэ илээсым шэкIогъум и 30-м Урысые Федерацием и Федеральнэ ЗэлукIэ фэкIорэ Джэпсальэу кышчыгъэм шыхыгъэунэфыкIыгъагъ кIэлабэ зилэ унагъохэм ащIагъэ нахъышIу шыгъэнымкIэ аналэ шытырагъэтын ыкIи сабынщ е ащ нахъыбэ зилэ унагъохэм унэ зыщашышт чIыгу Iахъхэр ятыгъэнхэм ехылагъэу законхэр регион псэуэми ашагъэнхэ зэрэфаер. А унашъор гъэцэкIэжыгъэныр Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм инэплэгъу ригъэкIыгъэп. ЯтIонэрэ еджэгъум тельтагъэу а Iофыгъом ехылагъэу законпроект зэхэсыгъор зытегушылэгъэ хатгъэуцогъагъ. ЗыкIыныгъэ ахэлъэу депутатхэм ар аштагъ, республикэм и Лышхъэ кIэтхэжъэу гъэзетхэм кызыхауткIэ, кIуачIэ илэ хъушт.

Адыгэ Республикэм IофшIэнымкIэ ыкIи социальнэ хэхъоныгъэхэмкIэ и Министерствэ IэкIэлэ къэбархэм кызырэгъэлъагъорэмкIэ, непэ тиреспубликэ кIэлабэ зилэ унэгъо 3460-рэ щэпсэу. Унэ зыщашышт яунэ чIыгу Iахъ къалахы ашIонгъоу а зэпсэуэм лъэу тхылъ кызыткIэ, а Iофым пае республикэм чIыгу фондым шыщэу гектари 121,1-м кышчыублагъэу 865-м нэсэу гъэнэфэгъэн фаеу хъушт.

Шъуильфыгъэхэм шъуалыплъ

Джащ фэдэ пшъэрылэ егъэнафэ тыкызытегушылэгъэ зэхэсыгъом ашагъэ республикэ Законэу «КIэлэцIыкIум ифитыныгъэхэр къэухъумэгъэнхэмкIэ зехъэгъэн фэе Iофыгъо зырызхэм яхылагъэ» зыфилорэм зэхъокIыныгъэхэр фэзышыгъэхэм. А зэхъокIыныгъэхэм зрагъэнафэрэмкIэ, цIыфым ипсауныгъэ, ифизическэ, интеллектуальнэ, ипсихическэ, идуховнэ ыкIи инравственнэ хэхъоныгъэхэм зэрар къафэзыхъын зытэкIышт Iофыгъохэр зыщыкIохэрэ чIыпIэхэм чэщым сыхъагъэ 22-м кышчыублагъэу пчэдъжыным сыхъагъэ 6-м нэс ны-тыхэр ямыгъусэхэу зыныбжэ илээс 16-м кышчыгъэжъагъэу 18-м нэсыхэрэр ащIагъэ фитхэп. Ащ фэдэ чIыпIэкIэ алъытэхэрэр егъэнафэх эксперт комиссием. Эксперт фитыныгъэхэр агъэцIагъэ кIэлэхэм ыкIи районхэм зыныбжэ имыкIыгъэхэм ялофхэр зезыхъэр комиссиехэу ащызэхэщэгъэхэм. Законом кызырIорэмкIэ, зыцIэ къетIогъэ кIэлэцIыкIу купхэр зыдэшылэ мыхъуштхэ чIыпIэхэу яшъолъырхэм ялэхэр муниципальнэ образованиехэм яадминистрациехэм агъэнэфэнхэ алъэкIышт.

Гурылогъуаеп законопроектым гухэлъэу ыгъэнафэхэрэр. Ахэм

ащыщых кIэлэхэр урамым кытещыгъэнхэр, ешъоным, наркотикхэм, нэмыкIэхэу зыгъэ къако-хэрэм акIэрычыгъэхэ шыгъэнхэр, пIуныгъэ тэрэз ахэлъхъэгъэныр ыкIи гражданскэ обществэ гъэпсыгъэным кытIагъэхъэхэрэр нахъ чанэу хэлажъэхэу гъэпсыгъэныр. Арышъ, ялэфыгъэхэм пIуныгъэ тэрэз ягъэгъотыгъэнымкIэ республикэ законом ны-тыхэм пшъэрылэ ин афэгъэуцэу.

Къэралыгъо Iэпылэгъу агъэнэфэгъэ

Депутатхэу В. Нарожнэр, М. Къэгъэжъыр, Дж. Мырзэр, И. Ширинар, И. Ческидовыр, Р. Брышур кIэщакIо фэхъуи, хыла-гъэу хэшIыкIыгъэным пае ятIонэрэ классым кышчымыкIэу лэжыгъэ кызыжыгъэныр Адыгэ Республикэм зыщызэгъэтыгъэхэм, джащ фэдэу идэгъугъэкIэ ятIонэрэ классым кышчымыкIэрэ лэжыгъэным хэшIыкIыгъэ хаджыгъэр агъэфедзэ хылыгъэ зыгъэжъэрэ предприятияхэм къэралыгъо Iэпылэгъу ятыгъэным ехылагъэу законопроект Парламентым изэхэсыгъо кышхалъхъэгъагъ. Законопроектхэр апэрэ еджэгъум тельтагъэ нахъ мышIэм, депутатхэм игъоу алъэгъуи, еджэгъуитIумкIи аштагъ.

Ащ зэригъэнафэрэмкIэ, къэралыгъо Iэпылэгъоу аратыштыр мы кыкIэлэцIыкIорэ лъэныкIэхэм ателъытагъ: лэжыгъэ кызыжыгъэным ыкIи хылыгъэу гъэжъэгъэным пае хъарджэу ашыгъэм шыщ Iахъ субсидие шыкIэм тетэу афызэкIэгъэкIожыгъэныр; лэжыгъэ кызыжыгъэным ыкIи хылыгъэу гъэжъэгъэным япхыгъэу агъэфедэрэ фонд шъхьалэхэр гъэкIэжыгъэнхэм е зэблэхъугъэнхэм пае хъарджэу ашыгъэм шыщ Iахъ афызэкIэгъэкIожыгъэныр; Урысыем ит чIыфэт организациехэм къалахыгъэ чIыфэхэр тыжыгъэнхэмкIэ процент тега-хъоу чIыфэтхэм агъэфедэрэм шыщ Iахъ афызэкIэгъэкIожыгъэныр; информационнэ, консультационнэ ыкIи аудиторскэ Iэпы-лэгъу ятыгъэныр.

Законом кызырIорэмкIэ, хызымэтшIапIэхэм ыкIи хылыгъугъэжъэ предприятияхэм зыцIэ къетIогъэ лъэныкIэхэмкIэ къэралыгъо Iэпылэгъу ятыгъэныр зэрэзэхэщэгъэшт шыкIэр Адыгэ Республикэм иминистрэхэм я Кабинет егъэнафэ. Мы Iофыгъохэм апэIуагъэхъащт мылькур Адыгэ Республикэм иреспубликэ бюджет кышхыгъэкIышт.

ЗыцIэ къетIуагъэхэм анэпмыкI законом ыи зэхэсыгъом ашагъагъ. Ахэм ашыщых спиртхэр процент 15-м нэсэу зыхэт алкоголь продукцияер тучанхэм зыIуагъэкIырэ пIалъэр гъэкIэжыгъэным ехыла-лагъэр, Къэралыгъо Советым — Хасэм идепутат истатус ехыла-лэгъэу законом зэхъокIыныгъэхэр фэшIыгъэнхэм фэгъэхъыгъэр, Парламентым идепутат игбэгъэхъэ тамыгъэ ыкIи иудостоверение яхылагъэу законхэм зэхъокIыныгъэхэр афэшIыгъэнхэм яхыла-лагъэхэр, Къэралыгъо Советым — Хасэм ехылагъэу законом зэхъокIыныгъэхэр фэшIыгъэнхэм фэгъэхъыгъэр, нэмыкIхэр.

СЭХЪУТЭ Нурбий.

Сурэтхэр Iэшынэ Аслъан тырихыгъэх.

Фаехэм чIыгу Iахъхэр аратыштых

Урысые Федерацием и Президентэу Дмитрий Медведевым

Зыкыныгъэм екIурэ гъогу

Хьоткьо Хьызыррэ КIэрмыт Мухьдинрэ тильэпкъэгъухэм шIуфэс арахы.

Тыркуем ичIыпIэ зэфэшхъафхэм ташылэу кыыхэкIыгъ, ау зэкIэми, кIэлэцIыкIу къэшъокIо ансамблэу «Нэфым» хэтхэмрэ ащ игъусэхэмрэ, мы хэгъэгум тыхъэ къэс нахъ охътабэ зыщыдгъакIорэр къалэу Измир пэмычыжъэу щыт адыгэ къуаджэу Илькуршун ары.

Гъэмафэм мы чIыпIэм ошх кыщещхырэп, ошгуапщэуи кыыхэкIырэп. Арын фæе жьыри гъушъэу, псы уешъо зэпыты пшIонгъоу зыкIэхурэр, ау ащ емылтытыгъэу тичIыгужъ гум кыгъэкIыжъэу чыг шхъуантIэхэр мымакIэу къуаджэм дэтых. Зэфэмыдныгъэу нэм кыкIидзэрэр чыг лъэпкъ зэфэшхъафхэр ары, нахъыбэрэмкIэ зейтынхэр (оливкэ чыгхэр) мыщ кышщэкIых. Псыхэо бзыушхори электричесствэр зэрыкIорэ гъучIычхэр зэыпхырэ пкъэм набгъо тыришIыхагъэу тес, адыгэу зэрэгъотыжыгъэхэм IаплI зэрэзэрэщэкIырэм къеплхы.

ИлъэсигIуэкIэ узэкIэлэбжъымэ Илькуршун тыщылагъ, тызыгIуэкIагъэхэу, тызыдэгущыгIагъэхэу ныбджэгъу кытфэхъугъэхэр къэтшIэжыгъэх. Ахэр бэдэдэ хъухэу кытпэгъокIыгъэх. ЗэлашIэрэ шIэныгъэлэжъэу Бырсыр Батырбийрэ зэрырэ тибысымыгъэхэу Нэтхъо зэшхъэгъусэхэу Сэбахъэтинрэ Нуранрэ марышъ джыри кытэкIоллагъэх.

— Шъо джыри тадэжъ шъушIэщт, зыми шъуеттышщтэп, — кытаIо ахэм.

Иалъмэкъэу автобусым кытхыгъэхэр ащ лъыпытэу апхобтагъэх, яавтомобиль ралъхагъэх, тэри тырагъэтIысхыи яунэ тырачIэллагъ. ИлъэсигIу хъугъэ мы унэгъо зэкIужьыр нэIуасэ зытшIыгъэр, а уахътэм кыкIоцI япшъэшъитIу дэкIуагъ, адыгэ унагъохэм арыхъагъэх.

— Унэ шIыгъагIэм апэрэ хъагIэу зылгъапэ кызыдзэгъагъэхэр шъоры, — зыкытфегъазэ Сэбахъэтин. — А уахътэм Тхъэм селъэгIуагъ хъэкIэ мафэу шъукъычIэкIынэу, — арэуи хъугъэ, спхъуитIу янасып агъотыгъ.

— Шъори шъукъагIу тадэжъ, тэ ренэу тышгъуишъагIэкIэ хъуна? — тэри джэуап ятэтыжыи тибысымхэм. — Тиджэ-нэт чIыналъэ шъодгъэлъэгъун, тичыппэ-пIастэ шъухэдгъэлэн.

Мызэгъогум тэ тизакъоп Сэбахъэтинрэ Нуранрэ хъагIэу яIагъэр. Израиль щыIэ адыгэ къуаджэу Рихъаные кыкIыгъэ зэшхъэгъусэхэу Тырку Хьидзэрэ Матильдэрэ нэIуасэ тафшIыгъ. Илькуршун икIэлэ гъэшIуагъэхэу Нэтхъо Джэжъ-

ури кызыздеубыты. Адыгэ Республикэм изаслуженнэ журналисткэу Тэшъу Светланэ концертър шIуфэс гущыIэхэмкIэ кызыдэгъухы, ижъырэ адыгэ къашъоу «Хъакулащэр» кIэлэцIыкIу хэм кызыдэрэщыщтыр къело. Нэужым Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм идепутатэу, Дунэе Адыгэ Хасэм и Президент игуадзэу КIэрмыт Мухьдинрэ поселкэу Инэм иадминистрацие ипашъэу Хьоткьо Хьызыррэ утыгум кыыхъагъэх.

— Илъэс 20-кIэ узэкIэлэбжъ-

жымэ, мы адыгэ къуаджэм апэрэу сыкыдэхъагъагъ, гъогур кысфызэгъузыхыгъагъэр синыйбджэгъоу, шъуикъоджэгъоу ШъэошIу Этем ары, — къафегIуатэ пчыхъэзэхъахэм хэлэжъэрэм Мухьдинэ. — Ащ ыуж Нэтхъо Джэжъфэррэ сэрэрэ нэIуасэ тызэфэхъугъ, ныбджэгъуныгъэ фэбагъэ тазыфагу илхы хъугъэ. Тыркуем сэбэрэ сыкыкIо, ау сыгукIэ мы чылэр нахъ кыыхъахыгъ. Щыпсэхурэр зэкIэри сшIэхэ хъугъэ, уахътэ кысэкIу сыщыщ шъыпкъэм фэдэу кыссы-

зэрэкIэхъопсырэр ащ кыIуагъ. Ащ кыкIэлэтыкIоу Илькуршун щышхэу, лъэпкъ Iофыгъохэм мыпшъыжъэу адэлэжъэхэрэ Нэтхъо Джэжъфэр, Мышъэ Махъмуд, Тхъагъушъэ Эммин, ЛъэпшъыкIо Левент, ТIэшъу Муамир, ЛъэпшъыкIо Рифат ыкIи Тхъэгъушъэ Эрден адыгэ тамыгъэхэр зытешIыхыгъэ пкъыгъохэр шIухъафтынэу аратыгъэх.

— Мы чылэм зыгорэ щызэхатщэмэ, ащ щыпсэхурэр зэкIэ кыыхъахыгъ, тинэшхъэи, тигушIуагъуи, Iофтхъабзэу редгъэкIокIыхэрэри тызэгъусэу зэшIотэхых, ащ пае лъэш дэдэу сышъуфэрэз, — закъыфигъэзагъ икIоджэгъухэм Нэтхъо Джэжъфэр. — Тикъуаджэ апэрэ гъэсагъэу, кIэлэгъэджэ сэнэхъат ззыгъэгъотыгъэу кыдэкIыгъэр ШъэошIу Осман, псэолъэшIэу, инженерэу хабзэм фэлэжъагъэр БжъэшIо Джэжъфэр, чылэм ипэрытхэм ащыщыр Нэтхъо Сабри, ар

ИЛЬКУРШУНХЭМ тагъэгъушхуагъ

Письмэу кытIукагъэр

ТЫЖЪУГЪЭРЭЗАГЪ

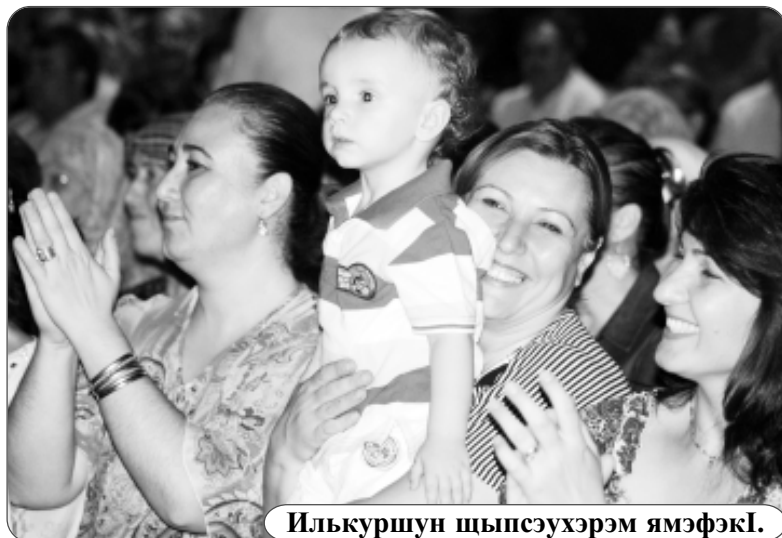
Лъэпкъ къэшъокIо ансамблэу «Нэфыр» мы мазэм и 15-м кышыгъэжъагъэу и 29-м нэс Тыркуем ихъэкIагъ. Адыгеимрэ Тыркуемрэ арыс тильэпкъэгъухэр нахъышIоу зэрэшIэнхэм, шэн-хабзэр, адыгабзэр нахъ дэгъоу зэрагъэшIэным фэшI концертхэм, фестивалъхэм ансамблэр ахэлэжъагъ.

«Нэфым» изэхэщакIоу, Адыгеим и Парламент идепутатэу КIэрмыт Мухьдинэ, ансамблэм ихудожественнэ пашъэу СтIашъу Сафьет, къашъохэр зыгъэуцурэ Иныхъу Инвер, пшынаохэм, кIэлэцIыкIу къэшъуагIохэм янжъятэжъхэм, янэ-ятэхэм ацIэкIэ «тхъашъуегъэпсэу» ятэлэ.

«Аллахъэм шIу зыфишIэн куп! Тисабыйхэр зэрэзэхъушагъэхэр, зэрэжъугъэшIуагъэхэр, зызэряжъугъэпIыыхъагъэр лъэшэу тигуапэ. Тхъэм зэкIэми псауныгъэ кышъуэет, тыжъугъэрэзагъ. Бэрэ джаушщэу зэхэхъэхэу, тиадыгъбзэ дахэ темыкIытыхъэхэу, емышпэгIэхэу, Iэдбныгъэ ахэлъэу, тижъхэр агъашIоу щыIэнхэу тафэлъаIо. Аферым, Мухьдин!»

ТАЛЪЭКЪО Казбек иунагъу.

къ.Щынджый.

Илькуршун щыпсэхурэм ямэфэкI.

хъоуи. А зэпстэури кызыхэкIырэр адыгагъэу, шэн-хабзэ дахэу зешъухэрэр ары. Шъуадэжъ тыкIагIо къэси, рзэныгъэ ин тигъу хэкужъым тэгъэзэжъы.

Джащ фэдэу КIэрмыт Мухьдин къоджэдэхэр шигъэгъо-загъэх Тыркуем щыпсэурэ тильэпкъэгъу ныбжыкIэхэм ыпкIэ амытэу иуниверситетхэм ащеджэнхэ амал Урысыем кызыраритырэм. Мыгъэ нэбгырэ 70-рэ ащ фэдэ шIыкIэм тетэу Мыекъуапэ дэт апшъэрэ еджапIэхэм ачIэхъанхэ альэкIышт. Ар мэкIаломы, апэрэ лъэбэкъушIоу щыт. ТIэкIу-тIэкIуэ пчыагъэми хагъэхъонэу гугъапIэ щыIэу Мухьдин елыгъэ. Поселкэу Инэм щыпсэхурэм ацIэкIэ Илькуршун дэхэм шIуфэс сэлэм къарихыгъ Хьоткьо Хьызыр, лъэпкъыр зыкIыныгъэм фэкIо-жыным, зы тыхъужыным

Измир дэт университетым иректор, профессор, экономикэм фэгъэзэгъэ шIэныгъэлэжъ.

ЗыцIэ дахэкIэ кыриIуагъэхэр Джэжъфэр утыгум ригъэблэгъагъэх ыкIи шIухъафтынхэр кyarитыгъэх.

Пчыхъэзэхъэр Абыдэ Хьисэрэ ащ икIалэу Артуррэ лъагъэкIотагъ. Абыдэ Хьисэ Адыгэкъалэ шыIэ Адыгэ Хасэм ипаш, ижъырэ лъэпкъ Iэмэ-псымэу шыкIэпщынэхэр ежъ-ежъырэу ешIых ыкIи къарегъаIо. ИкIалэрэ ежъыррэ зэгъусэхэу ижъырэ оредхэр ыкIи гыбзэхэр кызыдалох. АР-м изаслуженнэ артистэу КушъэкIо Симэ иорэдхэр, илъэсипшI нахъ зымыныжъ кIэлэцIыкIуэхэу Ацумыжъ Адам, ХьидзэлI Батыр, илъэс пшIыкIуIум къехъугъэ къодыгеу Хъуадэ Суандэ яусэхэм цIыфхэр ягуапэу ядэлугъэх.

Пчыхъэзэхъэр гъэшIэгъон дэдэ хъугъэ. «Нэфым» хэтхэр егугъухэзэ адыгэ къэшъо дахэхэр къашIыгъэх, лъэш дэдэу Iэгъу афытеуагъэх. Бэмэ гушIо нэпсыр кIалъэкIыкIышщыгъэ, къагъэзэжыпэн амылгъэкIышщыи, хэкужъыр зэрягъусэр, ятарихъ чIыгу зэрэщыIэр, зэрямызакъор къагурыIуагъ. Тэри гушхоньгъэ кытетыба тильэпкъэгъухэр Тыркуем зэри-мыкIодагъэхэм, хэкужъым тышъымакIэми, зэрэдунаеу зыпштэкIэ, миллион пчыагъэ тызэрэхъурэм...

ДЭРБЭ Тимур.

Мыекъуапэ — Тыркуер — Мыекъуапэ.

Сурэтхэр авторымрэ Ныбэ Анзоррэ яех.

«Нэфыр» гупчэм ит.

фэрэ КIэрмыт Мухьдинрэ Израиль кыкIыгъэ унэгъуипIэу мы чылэм къеблэгъагъэхэр, тэ нэIуасэ тызыфэхъугъэхэри зэрахэтэу, бэшIагъэ зашIэхэрэр. Ахэр зэхэхъэх, зэлъэкIох, хэгъэгъу зэфэшхъафхэм зэращыпсэхурэрэри пэрыоху къафэхъухэрэп. Джыри марышъ, Адыгеим кыкIыгъэ купымрэ Израиль щышхэмрэ Тыркуем щыIэ адыгэ псэупIэм щызэгIуагъэх. Адыгэхэр зэрэадыгэм рыгушхохэу, ялэпкъ агъэлъапIэу щытмэ ар тхъагъоба, ащ нахъ насып мэхъужба! Адыгэ дунаим игупчэу чылэ цIыкIур мы уахътэм хъугъэ. «Нэфым» кыгъэхъазырыгъэ концерт программэм а зэпстэ-

Абыдэ Хьисэрэ икIалэу Артуррэ ижъырэ адыгэ оредхэр къаIо.

НЭБГЫРЭ пэпчъ кызы-
шихъугъэ ыкIи исабыигъо
илъэсхэр зыщыкIогъэ псэупIэр
шIу елъэгъу, шIоу щылэ псэу-
ри кыдэхъу шIонгъу. Нахъ
дахэ, кIэракIэ ар хъу кьэс гуапэ
щэхъу. Нахъыбэмэ ягъашIэ
кызышихъугъэ псэупIэм ша-
гъакIо, Iоф зэфэшхьафхэм
кьапкырыкIэу дэкIынхэшъ,
нэмыкI псэупIэхэм адэсынхъу
хъухэрри кьахэкIых.

КыхэкIы мырэуштгъу: нэ-
мыкI чIыпIэ, чыжъэми бла-
гъэми, щэпсэу цIыфыр, ыгъэ-
разэу IэнатIэ щыриI, иIофхэр
зэрэшIонгъоу зэкIэлъэкIох, ау
игупсэ чIыпIэ фээзшы, щы-
гъупшэрэп, гукIэ кылылэIэсы,
игупшысэ IэшIухэр кыфегъа-
зэх. Ащ фэдэ цIыфым уахътэ
зэригъотэу игупсэ псэупIэ ма-
кIо, икIоджэгъухэм залуегъа-
кIэ, нахъышIум ылъэныкIокIэ
зэхьокIыныгъэу ылъэгъухэрэм
акIэгъушIу, ыгу кьалэты, Iоф-
тхъабзэ горэхэр агъэцакIэхэ
хъумэ, иамал кызызрихъырым
тетэу хэлажъэ. ЧыпIэу зыщып-
сэурэм икIожыгъо уахътэ
кызысырэм, ыгукIэ рэхъатэу,
икIоджэгъухэми афэразэу, «гу
ащифагъэу» егъээзжы.

Джащ фэдэ цIыф сыкы-
зытегушIу сшIонгъор. Ар
тикъуаджэу Псэитыку щыщ,
тихъаблэ кыхэхъухъагъ. Ацу-
мыжъ Руслъан Исмахьилэ
ыкIор ары ситхыгъэ зэхъы-
лагъэр. Дэгъу дэдэу сэшIэ,
ныбжымыкIэ тээрэгъэхьэрэ
шIагъо шыIэп, псэумкIи илъэс
зытIущ. Руслъани сэри тищы-
Iэныгъэ зэфэдэу макIэп хэлъыр:
тынчъэу тыккэгъэджыгъ, тятэ-
хэр зэо мэшIуаеи хэкIодагъэх,
кыныбэ ахъузэ тынэмэ тапIу-
жыгъ. Тэ, шъуэбэ кIалэхэм,
кытIфэгъуахьнэу тилагъэхэр
тилахьылхэр, тигъунэгъухэр
арыгъэ.

Руслъан макъумэщышIэ
унэгъо кызызрыкIу кызызры-
хъухъагъэр, тыри, ныри колхо-
зэу «Псэитыку» шылажъэ-
щтыгъэх. КIалэм ятэ кышIэ-
жырэп, илъэситIу дэдэ ыныб-
жыгъэп тыр заом зэкIом.

Унэгъо хъалэлэу щытыгъ
Ацумыжъ Исмахьилэ иунагъо,
щытхъу хэлъэу лажъэщтыгъэх.
Зэо фыртынэм хэтхъу Исма-
хьили, ащ игъусэхэми кыныбэ
зэпачыгъ, ауми ялъэныкIо гупсэ
кьэгупшысэщтыгъэх, Iофхэр
зэрэклорэр ашIэ ашIонгъуагъ.
Исмахьилэ икIоджэгъоу Уджы-
хъу Барыч (заом зэкIохэм тIэ-
клурэ зэкIыгъугъэх) кызызри-
IотэжышIыгъэмкIэ, Исма-
хьилэ колхозыр щыгъупшэ-
щтыгъэп. «Сицужъ тхьамыкIэ-
хэм яIоф сыдэу хъугъэ шъуIау?» — ыIозэ игъонэмы-
сэу лIы шIагъор Украинэм
щыкIодыгъ.

Руслъан ятэ фэдэу кызы-
рыкIоу, хъалэлэу щыт, зыгорэ-
мэ ишIуагъэ аригъэкIымэ,
ыгукIэ матхъэ. Тызыхъаблэти,
ренэу тызэхъахъэщтыгъ, тызэ-
кIыгъушIыгъ. Зэоуж илъэс
кынкхэр зэдэтшъэчыгъэх, уцы-
кIэри, макухэри зэдэтшыгъэх,
мэз благъэм кыхэкIэгъэ мые,
кыужы, хьамшхунтI зыфэпIо-
щтхэр кызыдэтхъышIыгъэх,
ахэми тыхъащыжъэу уахътэ
кьэкIуагъ.

Руслъан ыныбжыым емы-
лтытыгъэу кIэлэ Iэтэхъо мы-
тIырэу щытыгъ, ренэу ныб-

джэм дэтыр кызызеухым, еджэ-
ныр лъыгъэкIотагъэп: быным
IэпыIэн фэягъэ, трактористым
игъусэу лэжъэныр
ригъэжъагъ. КIэлэ
чэф шIагъу тракто-
ристым гъусэ фэхъу-
гъэр: сэмэркъэушыл,
IофшIэкIошху. Зэго-
рэм пхъэным пылъ-
хъу чылапхъэр кы-
зэрэщгъэ кум ыужы-
рэ лъакъор цIыщы-
гъэ, ащ ящыкышхоу
тетым коц кило-
грамм шъых фэдиэ
илыгъ. ЕутакIохэр
чIыпIэ кыин ифагъэх:
чылапхъэр сыдэу-
щтэу хъэсэ цыпэм
Iут чылэпхъэут ма-
шинэм лъагъэлэсы-
щта? Егупшысэх,

Икъуаджэ шIу елъэгъу

джэгъухэм аделэщтыгъ, кIочIэ
дэгъу илагъ. Зыгорэ ымышIэу
щысын ылъэкIышIыгъэп. ЕтIани
унагъом шхын горэ кы-
рихьылIэным пылыгъ. Пцэ-
жыеешэныр, шэкIоныр икIэ-
сагъэх, онтэгъу горэхэр кыIэ-
тыным фэщэгъагъ. Бэнэным
пылыгъ. Бэрэ тыкIощтыгъ
тигъунэгъу кыутырэу Стефа-
новскэм. Кыутыр кIалэхэр лъэ-
шэу кытпыкIышIыгъ. Лъэшэу
рыпагъэху, ашIолъэшэу кIэлэ
сырыф горэ ахэтыгъ. Такыкыи
щымыгъэтыхъу урыс кIалэхэр
ащ риутышIыгъэх. Зэгорэм
Руслъанрэ а сырыфымрэ зэб-
нынхъу хъугъэ. Сырыфым бэ-
накIэ горэхэр кыгъэлъэгъон-
хъу фежъагъ. Руслъан спорт
бэнакIэхэм ахишIыкIырэ шы-
лагъэп, чылэм зыщыбгъэсэн
дэтыгъэп.

Зэбэнынхъу ежъагъэх. Сыры-
фыр Руслъан кыжэжъагъэ,
етIанэ зэкIэжъэжы, ыбгъукIэ
зедзы, зыкъедзыжы, ямы-
шIыкIэу зешIы. Ымыгъэпахъу
модырэр щыт, IощхыпIыкIы.
Тэ тэгумэкIы: урыс кIалэм
спортым ылъэныкIокIэ гъэ-
хъагъэхэр илэхъу зэхэтхыгъ.

ОшIэ-дэмышIэу сырыфым
зыкIидзыгъ. Руслъан зыкы-
хыгъэнагъ. А уахътэм Руслъан
кIалэр зэлэкиублагъу ыфызыгъ,
адрэм ыIэхэр кьэлэнлагъэх.
Руслъан кIалэр ыгъэчэрэгъуи
ыдзыгъ, шIэу макъи кьэлугъ.

УрысылIэу зэкIэ кьэзылэ-
гъугъэр кыIухьы, Руслъан
ыIапэ кыуыбытыгъ ыкIи кы-
риIуагъ: «Улэхъупхъ, кIочIэ
дэгъу уиI, ау ар икъушIтэп,
бэнэкIэ кьулайхэр зэбгъэшIэнхэ
фае. Иван Поддубнэм фэдэу
бэнэкIошхо ухъушIт, етIанэ
хьылъэ IэтынымкIи гъэжъагъ-
хэр пшIынхэ плъэкIышIт». Ащ
кыщегъэжъагъэу цIэтэдэ илэ
хъугъэ: Иван Поддубный.

Илъэсибл еджапIэу кьуа-

хэкIыпIэ лъэхъух. ШитIумэ яз
тетIысхыи, Руслъан кьоджэ
кIышым чъагъэ, бэрэ пэмытэу
ку лъэкъо кIэпс кыхьыи кьэ-
кIожыгъ. Кур кыкIухъ-ыкIу-
хъажыи, лъэкъо цIыщыгъэм
екIолагъ. Гайкэ IункIыбзэр
кышIти, лъакъор зылыгъ гай-
кэшхор кыппыгъэчэрэгъукIыгъ:
кум ыпкь кызызрелэту лъа-
къор кыкIэзышIт. Ахэр хэт
ышIэщт?

Руслъан унашъо фешIы
трактористым:

— Сэ кум ычIэгъ сьчIэхъа-
ни кьэсIэтышIт, ащ лъыпытэу
ку лъэкъо цIыщыгъэр кIэзышIт,
о лъэкъуакIэр кыкIэгъэуцу.

— Ар пфэукIочынэп, сшы-
нахьыкI, — трактористыр кьэ-
гуIагъ.

— Зи IэпыIэгъу щыIэп, сэ
сIорэм укьэдэIумэ, тилоф зэпы-
фэщт.

Ащ тетэу ашIыгъ: ку лъа-
къор кыкIэзынэу Руслъан ку
чIэгъым чIахыи, тхышIэкIэ кур
кыIэтыгъ. Мыщ дэжъым
трактористым ышIэщтыр
ымышIэу зэтенагъ.

— ЛъэкъуакIэр кыкIэбгъэ-
уцагъа? — ку чIэгъым макъэ
кычIэлукIыгъ.

Ащ дэжъым трактористым
зыкIышIэжыгъ, лъэкъо цIы-
щыгъэр Iуидзи, лъэкъуакIэр
кум клигъэуцагъ.

Колхозыр совхоз зашIы-
жыи, Руслъан гидротехникэу
лэжъэным фежъагъ. Зыфэгъэ-
зэгъэ IэнэтIакIэр зэрифэшIуа-
шэу ыгъэцакIэзэ, дзэм икIогъу
кьэсыгъ. 1969-рэ илъэсыи
дзэм ащ, Германием щылэ танк
частым хэфэ. Спортым нахъ
пылIынымкIэ амалхэр кIалэм
илэхэ мэхъу. Спортым ишъып-
къэу зэрэпылIым кIэху дэгъу-
хэр фэхъух: кьулыкъум икIэ-
ухым Ацумыжъ Руслъан кьэ-
нэкъокъун, частыр пакIошъ,
соединением спортсмен хэты-
жыгъэп.

Германием Руслъан ишIыIэ-
ныгъэ зэхьокIыныгъэшхо щы-
фэхъу, гухэлъэу илагъэхэр нэ-
мыкI мэхъух. Кьалэу Черепов-
ец дэт металлургическэ заво-
дым ехылапIагъэу кьагъэлъэ-
гъогъэ киножурналым зепIтым,
Урысыем итемыр-тыгъэкъо-
хьэпIэ лъэныкIо ичIыопс иба-
иныгъэ кIалэр ыумэхыгъ. ИцIыкIу-
гъом щегъэжъагъэу шIу ылъэгъоу
зыпыщэгъэгъэ пцэжъыесешэныр
шэкIо-
нымрэ мыщ уащыпылIыным-
кIэ зэкIэ амалхэр щыIэх. ЕтIани
хэгъэгум ипредприятие ин го-
рэм кIалэм Iоф щышIэ зышIо-
игъуагъэр бэшIагъэ.

Къулыкъур зеухым комсо-
молым кыыритыгъэ тхылыр
илэджъэу Вологодскэ хэкум
псэитыку кIалэр макIо. Зи мы
лъэныкIом нэлуасэ щырилагъэп,

ау ыгу кIодыгъэп, кьалэу Че-
реповец макIо, металлургичес-
кэ заводым Iоф щышIэу еублэ.
Цыф дэгъу, цыф хьалэлъыр
зыми хэкIуакIэрэп, нэмыкIхэм
ащ псынклэу гу кылытатэ, ныб-
джэгъуби, нэIосаби кыфэхъу.

Иеджэни, ишIэныгъи зэра-
хыгъэхон фаер кIалэм щы-
гъупшэрэп, пчыхъэ еджапIэм
чIэхъэ, Iоф ышIэзэ кьеухы, гу-
рыт шIэныгъэ илэ мэхъу. Iоф-
шIэн зэхэдз ышIыгъэп Руслъан,
автобус зефэу, экскаваторщи-
кэу Iоф ышIагъ, нэужым бри-
гадирыгъ.

Череповец дэт металлурги-
ческэ комбинатым Руслъан
щылэжъагъ илъэс 40 фэдиэ
ыкIи щытхъушхо кыышилэ-
жыгъ. Бэ медальхъу, тамыгъэ-
хъу, щытхъу тхылхъу, диплом-
хъу ыкIи ахъшэ шIухъафтынхъу
кыфагъэшъошагъэхэр.

Темыр Чыжъэм адыгэ цIыф
лэпкыыр зыфэдэр шащIэщты-
гъэп. АпэрэмкIэ кIалэм кыфэ-
сакъыхъу кыкIырыпIышIыгъ-
гъэх, упчIэхэр кыратхъу бэрэ
хъугъэ. ЧыпIэ зэжъу имыфэ-
ным пае адыгэхэм ятарихъ
щыщэу бэ зэригъашIэщтыгъэр.
Зэгорэм зэлукIэм изэпыу-
гъом лIы хэкIотагъэр кыкIэ-
лырыхьыи, кIалэм гушIыгъу
кыфэхъугъ.

— А сикIал, адыгэхэр ош
фэдэхъу IофшIэкIошхохъу, хьа-
лэлхъу, нэгуйхыгъэхъу зэкIэ щы-
тыха? — кьеупчIыгъ ар.

— Унагъоми нэджэ-Iуджэ
гори кьекIы, ау адыгэхэр цIыф
дахэх, кьабзэх, лIыгъэшхо
ахэлъ, ячIыгу апсэ фагъадэу
якIас, — джэуап ытыжыгъ
Руслъан.

— СшIошъ мэхъу, сикIал,
ош фэдэхэмэ ахэр кызызрэ-
пIорэм тетых, — кыфэрэзагъ
лIыр адыгэ кIалэм.

Руслъан общественнэ Iоф-
шIэнхэм чанэу ахэлажъэзэ
кыырыкIуагъ. Iоф горэ ыгъэцэ-

кIэнэу ыпшъэ кыыралъхъэмэ,
инэу гуапэ щыхъушIыгъ. Ежъ
зэрилытэрэмкIэ, цыфхэм цы-
хъэ афэпшIын ыкIи кыыз-
фябгъэшIын фае, армырмэ
шъхъээзкIо лъэкъуитIоу укьэ-
нэшт, ар дэи. «Зыгорэм цыхъэ
фэзымышIыхэрэр тхьамыкIэх»,
ало цIыфхэм. Цыхъэу адыгэ
кIалэм кыфашIырэр кы-
мыгъэшъыпкьэжъэу зэгорэми
кыыхэкIыгъэп.

Цыхъэ кызызэрэфашIышIы-
гъэр щысабэхэм кьаушыхъаты:
доменнэ цехышхом ипрофсоюз
участкэ, товарищескэ судым
ятхьамэтагъ, народнэ контро-
лым ипэцагъ, атлетикэ онтэ-
гъумкIэ гъэсэклэ-егъэджакIоу
щытыгъ. Сыд фэдэ Iоф егъэ-
цакIэми, кIалэм шъыпкьагъэ,
зэфэныгъэ зыдыIыгъыгъэх,
Iофхэм екIолэлэклэ тэрэз кьа-
фигъотышIыгъ. Сыд Iоф фэ-
гъэзагъэми, уахътэр имакIэу
кыыхэкIыи, Руслъан спортыр
щыгъупшэщтыгъэп, анахъэу
зыпылIыгъэр атлетикэ онтэ-
гъур ары. КIочIэшхо хэлъыгъ
икIэлэгъум, лъэпшъэрыхъагъ.
Ишъыпкьэу ащ зэрэпылIым
кIэху дэгъухэр фэхъугъэх,
псынклэ хъазырэу гъэхъэгъэ-
шIухэм афэкIо. Илъэс шэкIым
илэгъо-благъо итэу Ацумыжъ
Руслъан Вологодскэ хэкум,
тIэкIу зытешIэм Темыр-Ты-
гъэкъохъэпIэ чIыпIэм ячемпион
мэхъу. ЕтIани игъэхъагъэхэм
ахэхъо: РСФСР-м апэрэ чIы-
пIэр щыуыбытыгъэнымкIэ при-
зер мэхъу, «СССР-м спортым-
кIэ имастер» цIэр кыфагъэ-
шъуашэ.

Адыгэ кIалэр етIани ыпэкIэ
лъэкIуатэ: уцогъуитфэ «СССР-м
спортымкIэ имастер гъэ-
шIуагъ» зыфилорэ цIэр кы-
гъэшъыпкьэжыгъ.

— ДахэкIэ ыкIи щытхъукIэ
сыгу кьэкIыжыи зэнэкъокъубэу
сызхэлэжъагъэмэ ашыщхэр, —
еIо Руслъан. — А зы зэнэкъо-
кьухэм садыхэлажъэу кыыхэ-
кIыгъ чыжъэу зыцIэ Iугъэ
олимпийскэ чемпионхъу Леонид
Жаботинскэм, Василий
Алексеевым, Чыржын Му-
хъарбий.

ЕтIани мы Iофым зы шIагъо
хэтэлагъо: Руслъан спортым
зыпылIышIыгъэр IофшIэгъу
ужыр ары. Зэнэкъокъушхо дэ-
дэхэр щылэ хъумэ, кьатIупшэу
хъушIыгъэ. Джащ тетэу Iоф-
шIэнырмэ спортымрэ зэди-
хышIыгъэх.

ГъэхъэгъэшIухэр ышIыгъэх
тыкIоджэгъу шапсыгъэ кIалэм
IофшIэнымкIи, спортымкIи. Ар
спортымкIэ мастер гъэшIуагъ,
кьалэу Череповец ицIыф
гъэшIуагъ, Советскэ Союзым
мызэу-мытIоу атлетикэ онтэ-
гъумкIэ ипризер.

1995-рэ илъэсыи ыныбжы
икъуи зыгъэпсэфынэу Руслъан
тIысыжыгъэ. Бэрэ спортым
епхыгъэу щытыгъ, сэнаущы-
гъэу хэлъыр ныбжыкIэмэ
алэкигъахъэзэ Iоф ышIагъ.

Темыр Чыжъэм Руслъан
инасыи кыышIыкIыгъ, унагъо
илэ хъугъэ. Ишъхъэгъусэрэ
ежыррэ илъэс тIокIитIум кы-
дэфагъэу зэкIыгъух. ЯкIалэу
Сергей апIугъ, алэжыгъ. Джы
кьорылъфыхэм япIун илахъ
хешIыхъэ.

ХЪУШТ Щэбан.

Цыфыгъэ нэшанэр ч'этэшъумыгъан

Сызыгъэгумэк'лэу щытмэ ащыцъу зигугъу къэсшы сшоигъор тишэн-зэхэтык'лэхэр, тиадыгагъэ, тинамыс мафэ къэс нахъ лъэшэу зэрэч'эты-нэхэрэр ары. Шыпк'э, ахэм афэгъэхьыгъэу зэхэхэм, гъэ-зетхэм къащаохэрри кыха-утыхэрэри мак'лэп. Ау Иофыр зэрэк'лорэм узепл'ык'лэ, зэхь-к'ыныгъэ фэхуэ плонэу хэлъыр мак'лэ. Зэк'лэми кыдгурэло ти-шэн-зэхэтык'лэ дахэхэм, тиады-гагъэ, тинамыс, титарихъ, ти-културэ осэ ик'сэ афэтш'лэу, ш'у тызэрэлъэгъоу тыпсэун, тыщы-лэн зэрэфаер. Ау сыдэуш'тэу ащ ел'ытыгъэу тызек'ложьыра, тыпсэужьыра?

Джыдэдэм уахътэу тызы-хэ-тыр к'ын. Цыфмэ гук'лэгъу ахэлъыж'эп, цыхъэ зэфаш'ы-жьырэп, нахьыбэрэмк'лэ зым адрэр ик'лэнэк'лалъ, мыл'кум зэрифэк'лыгъэу тхэтыр бэ, тхьа-мык'лэр зэуи кырадзэрэп. Ауш'тэу зык'лэхьугъэри къэш'лэ-гъуаеп. Зынахъ къэралыгъошхо дунаим темытыгъэр агъэк'лоди, нэф'лоным, зэфагъэм, шып-кыагъэм ащытыухъзэ тыпсэоу таш'ыгъ непэрэ «демократ-хэм». Шыпк'ээр т'лоныр тиджагъо, ау пц'ыусыныр тик'лас. Тикъэралыгъо ипащэхэр телеви-зорым е радиом кызалу-т'ысхъэхэк'лэ, «осэпсым кыуа-ш'ор кыш'афы»: тищык'лэ-гъэщтым ыгъэгумэк'лыхэу уна-ш'охэр аш'ыгъэхэу тхылыш'лэ-к'лэ кыттыратак'бох, ау ахэр агъэцак'лэха, амыгъэцак'лэха? Пенсие такырым сомэ 30 — 40 кызыыхагъахъок'лэ, тц'э-фыш'тыр фэдиш'ык'лэ нахъ лъап'лэ мэхъу. Ул'ык'луатэ къэс нахъ дэй. Цыфхэм азыфагу ш'ульэгъоу, ш'хъэк'лэфагъэу ил'ым кыш'ц'к'лэ, цыфыгъэр ч'ланэгъап, бзэгу зэрэхьыж'ых, лэнат'лэм пае ш'хъэихыгъэу зэб'ных, лъэпкыыр зэуи кы-радзэжьырэп.

Ауш'тэу щытми, сыд фэдэрэ ч'ыплэ к'ын тифагъэми, ти-цыфыгъэ зэхэтык'лэ дахэхэр, тишэн, тиадыгагъэ, тинамыс лэк'ыб тш'ыхъ хъуш'тэп. Цы-фыр зыгъэдахэрэр, зыгъэлъа-

плэрэр, аш' уасэ фэозыгъэ-ш'ырэр идунэететык'л ары. Охътэ к'ынэу тызыхэтыр бэ ш'лэн, мак'лэ ш'лэн зэгорэм те-к'ышт, ау непэ гук'лэгъу, лэдэб зыхэмыл'хэу кыт'к'лэхьухэрэ-ныбжык'лэхэм неущ тызыфэе шэнхэр ахэдгъотэжыш'тха е непэ уахътэм ик'ыныгъо тет-л'хъэу ч'лэтынэгъэ шэн-зэхэ-тык'лэхэр неущ къэдгъотыжы-ш'тха? Адыгагъэм, цыфыгъэм, намысым алъэнык'бок'лэ ныб-жык'лэхэм ямызак'боу, нахъ ныбжы зилэхэми бэ къатенэрэр. Непэ лэнат'лэ зилэхэм ащыш'хэу зиадыгагъэ, зыбзэ лэк'ыб зы-ш'ыхэрэм тызэралук'лэрэр гу-к'бао мэхъу. Цылэх джыри унагъохэри лъэпк'э шэн-зэ-хэтык'лэхэр мыскъарэ шаш'ы-хэу, а уахътэр ик'ыгъ, джы не-пэрэ шылак'лэр ары узэрэшылэн фаер аш'алоу. Мыш' фэдэ уна-гъохэм арыс цыфхэр адыгаб-зэм ыч'ыплэ урысыбзэк'лэ зэ-дэгущылэх. Мыш' фэдэ уна-гъохэм арыс к'лэлэц'ык'лэхэу адыгабзэ зымыш'лэхэрэр сыдэ-уш'тэу бгъэмысэш'тха? Зэха-хыгъэр, алъэгъугъэр ары зы-к'ырыш'л'ыхэрэр. Джащ фэдэ-хэм апае адыгэ лъэпк'ыым егъаш'лэм гуш'ылэжъ ш'лагъохэр илэхэу кыэрк'ло: «Уижъ егъа-ш'и, уик'лэ клегъэш'ык'ыжъ» е «Уиин егъалуи, уиц'ык'лэ клегъэлотык'ыжъ».

Непэ тызэрэу уахътэм нахъ к'ын тикъэралыгъо къек'лоу кыхэк'лыгъэп. Зынахъ бай, зынахъ лъэш шымылэгъэ Со-вет къэралыгъошхор дэпк'э-дал'хъэ аш'ыгъ. Зэрэкъэра-лыгъоу зэбгыратхыгъ ш'хъадж иамал кызырихъэу.

Джы тхъамык'лагъор ар зилэш'лагъэхэм ач'ыплэ иуцогъэ пащэхэм аш' фэдэ гъогу пхэн-джым нэрымыл'эгъоу тетхэр зэрэхэтхэр ары. лэнат'лэ иным лухьэрэ псэуми ягуш'ылэ зы — тиш'ылэк'лэ нахъ дэгъу аш'ынэу, тэц фэш'хъаф Иоф ямылэнэу к'ало, ау «пхъэнт'лэк'лэу ш'абэм» зытет'ысхъэхэк'лэ, ш'лэхэу та-ш'эгъуш'шэж'ык'лэ.

Лэжъэным фаер бэп, ти-ш'офхэр цыраум ехьых, джы

ш'офым кык'лэу тишагумэ адэлъ хатэхэми цыраухэр къа-хъагъэх. Ш'офыри алэжы-рэр, хатэхэри аш'лэжыхэрэп. Зэк'лэри ш'эфэн-ш'эжыным хэ-хъажыгъэх. Ныбжык'ли, на-хъыжъи зэуи къащымыхъоу мыл'ку зэлугъэк'лэным ыуж ихъажыгъэх. Тикъэралыгъо щык'логъэ кризисым ыпэк'лэ миллиардер 87-рэ аш' исыгъэ-мэ, джы а пчъагъэр 101-м нэ-сыгъ. Ахэм яахъщэу лэк'ыб къэралыгъо банкхэм доллар миллиард 13-м ехъу арыл'э. Мыхэмэ лэжъэк'ло кызырэ-к'лохэу миллиардер хъугъэу нэбгырэ тхъапш' ахэт ш'улуа? Енэгуягъо зыпари ахэмыт'к'лэ.

Непэ Иош'ланлэхэм алуш'хэр нахъыж'хэр арых. Адэ мыхэр пенсием к'лохэмэ, хэта тыз-гъэш'хэщтыр? Зынахъ лъап'лэ шымылэ ч'ыгоу дыш'тэм пе-лэрэр амылэжъэу ч'ладзыжыгъ, уцыж'ым зэлыубытыгъэу ет-хьалэ. Хэта ч'ыгум ылапэ къэ-зыубытыныш'ы, ар зытхъэлэрэ уцыж'ым кыилэк'лэзыхыжы-ш'тыр? Ахэм ягуш'ысэу лэш'-хъэтетэу шылэр мак'лэ. телеви-зорым кылот'ысхъэхэш', ч'ыгур пшэн фаеу, аш' нахъ бай шымылэу ало. Ч'ыгум илоф зэ-хъыгъэу унаш'оу къэралы-гъом илэп ил'эс пчъагъэ хъу-гъэш'. Хэта мыхэм агъапц'лэ-рэр? лэк'ыб къэралхэм коцыр къащыш'ц'фмэ нахъ фэдэу ало. Сыд аш' фэдэ епл'ык'лэ зилэ лэш'хъэтетым кытиш'лэрэр? Апэрэмк'лэ, хьалыгъум ыуасэ кыхэхъоу зэпыт, илэш'лугъэ кыш'ц'к'лэ.

Сыда непэ тимиш'лэм кыти-ш'лэрэр? Апэрэмк'лэ, тыгъуа-к'лохэр бэу шылэ хъугъэх. Аужыпк'эм, адыгэ чылэхэм ащытыгъохэу рагъэжыагъ. На-хъыпэм зэк'лэми дэгъоу къа-ш'лэжы адыгэмэ яунапчъэхэр, яш'хъаныгъуш'чъэхэр зэрэра-мыгъэтыш'тыгъэхэр. Джы сы-дэу щыт? Пчъэхэр лунк'ыбзэ-к'лэ егъэтыгъэх, ш'хъаныгъуш'-чъэхэр гуш'л'гъэжъэгъэ решет-к'лэ луллагъэх. Тыгъуак'луи, бзджашиш'и шылэщтыгъэп. Джы зэтыгъоужык'ых, унэмэ зизак'боу

арыс нэжъ-лужъхэм ш'хъак'ло арахы. Хэта ахэр зыш'лэхэрэр? Зыш'лэхэрэр тэ тыш'ых, тиа-дыгэ к'лалэхэр арых. Егъаш'лэм адыгэмэ ахэмыл'ыгъэ шэн дэйхэр къахафэхэ хъугъэ.

Тилъэпк'э зыгъэк'лэдырэмэ зэу ащыц' еш'оныр. Бэшэрэб темытэу ланэ аш'ырэр, ар зы-мыгъэцак'лэрэр цыфк'лэ ал'ы-тэрэп, игугъу дэу аш'ы. Ш'о-урэ тхъурэ ланэм тебгъэ-уцагъэк'ли хэлэштхэп. Ау бэшэ-рэб тет зыхъук'лэ, хьалыгъу такыр нахъ шымылэми зи алош'тэп. Адэ сыдэуш'тэу ти-джэгухэр рек'лок'ыхэра? Апэ ланэм пэт'ысхъащтыр язэрэ-гъаш'лэрэп. Хьяр зилэм иджэгу кыш'ыш'шон шылэп. Еш'уагъэ горэ уп'ланлэу-уш'уаш'оу, ылит'лу к'олэжъ тамэм фэдэу ыгъэсысэу пчэгум кытхъа-ныш', куоу тетышт. лэдэб хэлэу къэш'шон, пчэгум ихъан шылэп. Дэгъоу зеш'охэк'лэ ш'хъадж игукъанэ ш'ызэхафы-жын фаеу кырагъэк'лы, ял'ы дэхъугъэ къагъэлъэгъонк'лэ ежъэхэш', «зэхэплъэжъ» зыфа-лорэмк'лэ аухы. Къек'лолагъэхэр дэгъоу бысымым кыригъа-ш'охэмэ, джэгу дэгъу илагъ ало, ауш'тэу къапэмыгъок'лымэ, хъацэ, чапычым ц'лэ тыре-ук'ыхъэ рало. Ар цыфыгъэ зек'луак'ла, адыгэ шэн-зэхэ-тык'ла?

Джащ фэдэ тыхъэдэгъэ гъэп-сык'ли. Джэгум к'лохэрэм афэ-дэз тыхъэдагъэмэ къаек'лолэрэ бзыл'фыгъэхэр. Сыдэуш'тэу ахэр фэпагъэха, сыд язек'луак'лэ, ягъык'лэ? Хэта угу хэк'лэу узы-фэгъын фаер? Сэ кызырэгъу-рылорэмк'лэ, зидаунай зыхъо-жыгъэм игупсэхэр арых. Къе-к'лолагъэхэр гы-мыгъыш'о-хэу, ау, аужыпк'эм, анэпс къэ-мык'луагъэми, нэпэлэплъэк'лэ цык'лур алыгъэу анэхэм ак'лэ-лээк'лыхъажык'ых.

Тибыл'фыгъэхэм афэдэ дэдэхэп тыхъульфыгъэхэр. Ау, гукъау нахъ мыш'лэми, къэло-гъэн фае аужырэ уахътэм ч'ф ялэу хъульфыгъэхэр к'ыныр зилэм дэжъ дахэхэу кызыра-ублагъэр. Янахыбэмэ палохэр

зыш'алэжыырэр, умыш'лэмэ мэфэк'л горэм к'луагъэхэм фэдэ-хэу, жьым аш'хъащхэр зэри-хъэхэу ахэтых. Зэк'лэмэ анахъ гукъаор мош' фэдиз цыф кы-зэк'лолэгъэ к'ыным мыук'лы-тэхэу тутыныр алугъэнагъэу, къэбархэр кылуатэу зэрэщы-зэхэтхэр ары.

Бэрэ кыхэк'лы джынэзэ нэ-мазэу хьадэм тыраш'ык'лырэм хэуцон шымылэу. Сыда мош' фэдиз цыфэу хьадагъэм къе-к'лолагъэмэ ахэтба ар зыгъэ-цэк'лэн? Ил'эс 60 — 70-рэм емыхъугъэу бэ ахэтэп, ау ахэм зэрапэсыжыырэр ахэуцонхэу.

Джащ фэдэ, гъогум утетыми зыфэсакыжъ. Анахъэу уналэ зытебгъэтынхэ фаехэр цыф сэкъатхэр, нэжъ-лужъхэр, бзыл'фыгъэхэр арых. Ау зэ-к'лэми ар агъэцак'лэ плон плъэ-к'ыштэп. Аш' фэдэ зек'луак'лэхэр нахъыбэрэ кызыхафэхэрэр тиныбжык'лэхэр арых, шып-к'э, ахэр зэк'лэри зэфэдэхэп. Ахэми къахэк'лы гук'лэгъу, адыгагъэ, ш'хъэк'лафэ ахэл'хэу.

Мыхэр зэк'лэ тхъамык'лагъох, ау аш' нахъ Иофыжыр телеви-зорыр зыхэбгъанэк'лэ кыгъэ-л'агъохэрэр ары. Къэплонк'лэ жэм кыхыырэр: цыф хьыр зэраук'лырэр, узэрэтыгъош'тыр, бзыл'фыгъэм ш'хъак'ло зреп-хыш'тыр, лашэр зэрэбгъэлпсэо-лэщтыр ш'хъэихыгъэу къе-гъэлабгъо. Тылэ шылэха тикино ш'лагъохэр? Кыт'к'лэхьухэрэ тиныбжык'лэхэр лэк'ыб къэрал фильмэхэр арых зэрэпл'ухэрэр.

Былымыр псын'к'лоу къэклон ыльэк'лышт, кызырэк'луагъэм фэдэуи мэк'ложы. Непэ уигъот зэрэдэгъум пае упэ дэб-гъэзыненэу шытэп. Ахэр зэк'лэ псын'к'лоу к'лодыжын ыльэ-к'лышт фэдэ пфэмыхъоу. Ау егъаш'лэми мык'лодыжъэу къэ-нэжыхэрэр дэхагъэр, адыга-гъэр, цыфыгъэр, лэдэбныгъэр, намысыр арых. Арыш', непэ-рэ охътэ к'ыным кызыдихыгъэ тхъамык'лагъохэм, гумэк'лыгъо-хэм задетымыгъэхьыхэу, ти-цыфыгъэ, тиадыгагъэ, тина-мыс ч'этэш'уымыгъанэх!

**ХЪОДЭ Сэфр.
Иош'лэным иветеран.
Хьалэжъуай.**

Сыда кызыыхэк'лырэр жъалымыгъэр?

Джырэ уахътэ тикъалэу Мыек'уапэ дэхэ дэд. Пчыхъэрэ паркым дэт псыдэфыем ордэ кыхэл'ук'лы, урамхэр зэпэнэ-фыжык'ых. Ныбжык'лэхэри, нэжъ-лужъхэри, сабийхэри — зэк'лэри загъэпсэфынэу, жы кыабзэм хэтынхэу пчыхъэрэ урамхэм къатехъэх. К'лэлэ-ц'ык'лэу джэгуп'лэхэм мэкъэ ч'эфхэр къадэл'ук'лых...

Ау, тэ кызырэтш'лош'лэу, нэплъэгъум апэу кызыриубы-тырэм тефэу зэк'лэ щытэп. Гукъау нахъ мыш'лэми, к'элэ-дэсхэм зыгъэпсэфыплэ ч'ы-плэк'лэу афаш'ыхэрэм, ягуаохэ-рэм фэдэу, бзджашилэхэм язэ-рар арагъэк'лы, акъутэх, зэхат-

хьых. Семчык ш'уамплэр тыди луиз, щыти щыси, нахъыжъи нахъык'ли амылоу гуш'ылэ лаехэр тиныбжык'лэхэм къажэдэк'лы-хэу бэрэ зэхэхы. Нэжъ-лужъ-хэр, лъэк'лэ зымылэхэр ахъунк'лэ-хэуи кыхэк'лы. Аш' фэдэу зек'лохэрэм адыгэ к'лалэхэри къахэмыфэу щытэп. «Тыадыгъ», «адыгагъ», «л'ыгъэ» аломэ кла-гъэтхъызэ мэгущылэх, ау аш' кык'лырэм зи хэш'ык'лэ фыраш'лэп. Заор зыл'эгъугъэмэ ащыш'хэп, гъаблэр зыш'ыш'ыр аш'лэрэп, унэгъоу зэтэгъэпсыхъэгъэ дахэ-м кыарэк'лых, ау урамым кы-зытхъэхэк'лэ, ош'лэ-дэмыш'лэу яц'ыфыгъи, яадыгагъи ч'ладзы-хэш', янэ-ятэхэм алъэгъугъэ-

хэми къамыш'лэжынхэу за-гъэпсы. Аш' фэдэ зек'луак'лэр зэ-рэмытэрэзыр, зыгорэ аш' епэ-сыгъэн зэрэфаер гурылогъуаеу щытэп.

Статистикэм кызырэгъэ-л'агъорэмк'лэ, социологиэмк'лэ ш'лэныгъэлэжъ зэфэш'хъафхэм аш'ыгъэ уш'этынхэм нафэ кы-зэраш'ырэмк'лэ, нахъыбэмк'лэ бздэжэш'лагъэ зезыхъэхэрэр ил'эс 14-м кыш'цегъэжыагъэу 30-м нэс зыныбжъхэр ары. Гухэк'лэ нахъ мыш'лэми, ил'эс къэс ахэм япчъагъэ нахъ хъхъо. Сыда ар кызыыхэк'лырэр?

**ШХОНЧЫБЭШ'Э
Рузан.**

Врач лэзагъ

Цыфыр дэгъоу пш'лэщтыгъэу, ыгурэ ыпсэрэ хил'хъэзэ илош'лэн зэригъэцак'лэщтыгъэр, чэщи мафи имылэу хэти ш'у фиш'лэ ш'лоигъоу зэрэпсэуш'тыгъэр плъэгъуш'тыгъэмэ, шымылэжъми, лыгъэныгъэу фэш'ыш'рэм кыш'ык'лэрэп. Джащ фэдэу дунэе дахэм тетыгъ врач лэпэлэсэу Боджэк'бо Рэмэ-занэ. Цыфхэм аш' ш'лоу афиш'лагъэм ипсэпагъэ Алахьталэм ригъэгъотыжын.

Сэ Рэмэзанэ мэзит'ло кысэлэзагъ, иш'луагъэ лъэшэу кысыгъэк'лыгъ, ары илош'лак'лэ сыш'ыгъозенэу зэрэхъугъэ-ри. Аш' илэбак'лэрэ игуш'ылэ дахэхэмрэ уагъэрэхъатыш'тыгъ, цыхъэ зыфыуигъэш'ыш'тыгъ. Рэмэзанэ къеолэрэ нэбгырэ пэпчэ анахъ игупсэм фэдэу пэгъок'лыш'тыгъ, к'ын атырил'а-гъош'тыгъ. Анахъэу зыфэгумэк'лыш'тыгъэр, лъэшэу зыфэса-кыпэш'тыгъэр к'лэлэц'ык'лоу кыфащэщтыгъэхэр ары.

Цыфым иш'луш'лагъэ уасэ фэш'ш'ын фае. Рэмэзанэ ш'лэфэ дахэу ылуагъэр, ш'лоу цыфхэм апигъохыгъэр ашыгъуш'шэрэп, непи аш' игугъу бэрэ аш'лэу зэхэпхышт. Иахъэрэт Тхъэм ш'у феш'л, бэ аш' фэрэзэр.

**ХЪАГЪУНДЭК'БО
Шамсэт.**

ШЭН-ЗЭХЭТЫКІЭХЭР

КЪОДЖЭДЭСХЭР ТИКІАЛЭХЭМ АРЭГУШХОХ

Шыфымрэ лъэхъанымрэ зэкларьпчынхэ умылэклынэу зэпхыгъэх. Лъэхъаным зэхоклыныгъэхэр кыздехых, джащ фэдэу цыфхэм азыфагу ил хьугъэ зэфыштыкІэхэми зэблэхугъэ нэшанэхэр ахэплэгъоштых. Ащ зэрэтетыр нафэ кытфешІы нахьыпэм цыф дэгъу, хьалэл, гупыкІ ил зыфатлоштыгъэхэм ащыщхэм укьамышІэжъу, обществэм зыхаІэтыкыным фежъэхэу кызырэхэкІыжырэ. Ащ фэдэ цыфхэр шэо тыхъэ-текл зилэхэу плытэгъэхэу плэкІыштых. Лъэхъаным зэхоклыныгъэу фэхьухэрэм атегъэпсыкІыгъэу ахэм яцыфыгъи псынклэу ахьожы, ашъхъэ илоф нэмыкІымыгъэгумэкІыжъэхэу ящылэныгъэ лъагъэкІуатэ. Совет хабзэр агу итІысхьагъэу, ащ фэшъыпкъэхэу, ищыклагъэ хьумэ, партием апсэ фатыштэу зылоштыгъэхэм джы псынклэу зыкызблэхугъэ, джырэ хабзэр бэкІэ нахь дэгъоу альгытэу фежъагъэх. Адэ, джырэ хабзэр кызызблэхъоу, ыпэкІэ шылагъэм кыгъэзэжъэмэ, ахэм сыдэу зашІышта?! Ащ фэдэ цыфхэм Антон Чеховым ирассказэу «Хамелеон» зыфилорэр угу кьагъэкІыжы.

Зиакъыл чанэу, зигулыгъэ чыжъэу плъэрэ, адыгэ шэн-

зекІокІэ дахэхэр зышчымыгъупшагъэхэу, алъэкІыштымклэ шлушІэным фэшагъэхэу, ыпшъэкІэ зыцІэ кышцетІуагъэхэм сыдыр лъэныкыокІи атекІырэ цыфхэри кызырэтхэтхэм тищылэныгъэ кьегъэбаи, нахь гъэшІэгъон кьешы. Лъэрыхъэ хьугъэхэу, ІэнэтІэ зэфшъхьафхэр нэмыкІ чыпІэхэм ащызэрахъэхэу кІэлэ бэкІае Псэйтыку дэс. Ахэм яакъылкІэ, ялофшлагъэкІэ кьалэжыгъэ шьтхьур бэмэ альэлэсы. Ахэм кьоджэдэсхэр арэгущох, лъытэныгъэ афашІы, нахьыкІэхэм шысэу кьафахых. Къуаджэм кьин дэльми, гушІуагъо кыдэхьухьагъэми ахэр арых зэкІэ зезыхьэхэрэр, ахэр арых гугъапІэу ялэхэр.

Лъэхъанэу тызыхэтым автомашинэ псынклэ зымыІэу кьоджэсхэм ахэтыр макІэ. Мафэ кьэс пІоми хьунэу чылэм шьщ кІалэхэр автомашинэхэмкІэ нэмыкІ чыпІэхэм ІофышІэ макІох, кьэкІожых. Ары кьэс кьэлэ бэдэршІыпІэм е нэмыкІ чыпІэ кІоштыхэу чылэм дэкІыхэрэм ащыщхэр зыдащэх, пчыхьэрэ кыздащэжыых, хэт шыщи гьогум кытыранэрэп. Непэ Іофыр ащ тет. Ыпэрэ илэсхэу автобусхэр къуаджэхэм кьадэмыхьэхэу, автомашинэ унае зилэхэри макІэхэу зы-

щэтым Псэйтыку шьщ кІалэхэм шьтхьоу кьалэжыгъэр мыухьыж пІоми хьушт. НэмыкІ шапсыгъэ къуаджэхэм ащыщхэри ядэж нагъэсыжхэу бэрэ кыхэкІыштыгъ. Есэжыгъэхэу «Псэйтыку шьщ кІалэхэм гьогум укытыранэштэп» алоштыгъ бэмэ.

ДахэкІэ ацІэхэр кьыраІох Шъхьэлэхэу зэшыхэу Аскэр, Юсыф, Азмэт. АнахьыкІэу Азмэт шлушлагъэу иІэр птхын хьумэ, тхылъ псауи хьун ыльэкІышт. Зэшыхэм ни, ти ялэжъэп, ау ахэм игьом пІуныгъэ дахэу лъфыгъэхэм ахалъхьагъэр кІалэхэм кьашъхьапэжыгъ. ГукІэгъушхо ахэлъ, шлушІэным кьыфэхьугъэхэм фэдэх. Азмэт компаниеу «Автомобаным» игенеральнэ директор, Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм и депутат. Спортым ищыпкъэу пыщагъ, мастерыцІэ иІ, Урысые Федерацием изаслуженнэ тренерыцІи кьыфаусыгъ. ПсэупІэ пчыагъэмэ спортплощадкэхэр, мэщытхэр ащаригъэшІыгъ, гьогухэр арегъэгъэцкІэжыых. ИхэдзакІохэр зыдэсыхэ псэупІэхэм адеІэ, гъэзетэу «Адыгэ макъэм» иныбджэгъушІу. Былымхэр зылыгъхэм ащыщхэм Іусхэр кьафарегащэх. Гьот макІэ зилэхэм адеІэ,

унэр кызырэгъэфбэрэ хьакухэр зыфаригъэгъэуцугъэхэр ахэтых.

Къуаджэм икІэлэ пІугъэу зэрыгушхоштыгъэхэм ащыщ Ахэджэго Мурат. Мэзибл фэдиз хьугъэ ащ идунай зыхьожыгъэр. Тхьэм ащ джэнэт лъапІэр кьырет. Мурат аужырэ илэсхэм Краснодар краим игубернатор игодзэ ІэнатІэр зэрихьэщтыгъ. ИофшлагъэхэмкІэ, ицІыфыгъэ дахэкІэ краими, тиеспублики лъытэныгъэ ащыфашІыштыгъ. Краснодар краим имылькукІэ псыр зэрыкІорэ трубэхэр къуаджэм щызбларигъэхьугъэх, артезианскэ псынэ аригъэтхьугъ. А зэпстэум сомэ миллионипІл пІуигъэхьагъ. Ащ ыпэкІи кьоджэ гурыт еджапІэм ахьщэкІэ кьыделэгъагъ, урам мыкІыхьэхэм ежэ иунэе ахьщэкІэ асфальт атыраригъэлъхьыгъагъ. Электроподстанцииеу къуаджэм итемыр лъэныкыокІэ шылагъэм изытет уигъэрзэнэу шытыжыгъэпті, ар кІэкІэ зэбларигъэхьугъ. Кьалэу Краснодар дэт ИофшлэпІабэмэ адыгэхэр аІугъэхьэгъэнхэмкІэ, еджапІэхэм ныбжыкІэхэр ачІэгъэхьэгъэнхэмкІэ Мурат ишІогъэшхо кьаригъэкІыштыгъ.

Джащ фэдэу предпринимателэу, юридическэ шІэныгъэ-

хэмкІэ кандидатэу Бэстэ Хьисэ къуаджэм бэрэ ишІуагъэ кьыригъэкІыгъ. МэфэкІхэр гъэмэфэкІыгъэнхэм пае мылькукІэ кьадеІэ. Кьоджэ кьэхалъэр кьашІыхьан фаеу зэхум ищыкІэгъэшт материалхэр кьаритыгъэх. Урамэу Нэтхьо Хьисэ ыцІэ зыхьырэм ежэ иунэе мылькукІэ асфальт тыраригъэлъхьагъ.

Мы лъэхъаным нэмыкІ чыпІэ щэпсэуми, Устэкьо Аскэри икьоджэ гупсэ икІас, зыштыгъэгъушпэрэп. Ышыхэу Асцланрэ Налбыірэ игъусэхэу къуаджэм щызэрахьэрэ Іофыгъо пстэуми ахэлажъэх. Джащ фэдэу къуаджэми, кьоджэдэсхэми ренэу ІэпыІэгъу кьафэхьух Борэн Шумафэ, Ацумыжэ Юсыф, Ахэджэго Рэщыдэ, Ацумыжэ Атам, ХьидзэлІ Руслэан, Устэкьо Кимэ, Хьурым Муратэ, ХьидзэлІ Муратэ, ЦунтІыжэ Муратэ.

ДзэлІ Аскэр кызырэхьухьагъэр унэгъо Іужъу, кьин бэкІайи апэкІэкІыгъ. ГукІэгъу азыфагу илэу зэшыхэр зэдеІжыых. Аслъани, Нурбийи, Атами кьоджэ шылакІэм чанэу хэлажъэх. МэфэкІ горэ шыІэштмэ, спортымкІэ зэнэкьокьухэр зыщызэхашэхэрэ чыпІэу Пшызэ кІэир, псыхьо нэпкъхэр агъэкабзэх, гуІэтыпІэхэу агъэпсых. Джащ тетэу къуаджэм кышыхьугъэ ныбжыкІэхэр зэдеІжъэхэу, Псэйтыку шыпсэухэрэм ящыІакІэ нахьышІу зэрэхьуштым ялахьышхо хашІыхъэ. Ахэм кьоджэдэсхэр арэгущох, кьыткІэхьухьэрэ кІалэхэм неушырэ шылакІэр ыпэкІэ зэрэлыгъэкІотыштым нахьыжъхэм ящыхъэ тель.

ХЪУИЦТ Шэбан.

— Усэхэр о уикІасэх, уеджэнэу кьыпфэсхьыгъ. КьыдэкІыгъаКІ, — Мыекъуапэ кьыкІыжыгъэ кІалэм тхылъ кІэрэкІэ цыкІу сапашъхъэ кьырилъхьагъ. Хьут Сар. «Нэфын». Зэгосэхы сыхэплъэнэу. «Авторым ипэублэ гушыІэ» сынэ кыкІедзэ. Апэрэ гушыІэм шегъэжъагъэу гупцІэнэгъэ хьалэлъыгъэ горэ хэлъэу, кызыготэу, шІу ыгу кысфилъэу, шыабэу кыздэгущыІэрэм фэдэу, сызылгышцзэ аш седжагъ. «Ащ фэдэ гупшысэ фабэхэр зилэм иусэхэри дэихэпштын» зэсложыгъэ. СылэмыкІышъоу, сыкъэмытэдэжэу усэ тхылъ цыкІум дэтхэр зэкІэ сэхуыфэ сяджагъ. Тхылъым ыцІэр кыгъэшъыпкъэжъэу усэ пэпч гупшысэ нэфынэу хэпсы, гъэтхэ тыгъэнэбзыи шъэбэ фабэ кыптыридзэрэм фэдэу, узэджагъэр гум игуапэу ульэкІуатэ. Джаушцтэу Сарэ иусэхэм сагъэгущуагъ, непэрэ тищыІакІэ илэныкьэу зэфшъхьафхэми саригъэгупшысагъ.

Загъорэ загъэлүшэу, гъашІэм ишъэфхэр ежъхэм анахь кьагурыІуагъэм фэдэу, нэбгырэ зырызэхэм аІоу зэхэхэу кьыхэкІыгъ: «Бзылфыгъэм иджэнакІэ икІыхьагъэм фэдиз иделагъ», «Шъузым ыІорэм едэІуи зэпырыгъэзагъэу шІэ»... Цыф лъэпкъ пстэуми ащ фэдэ гушыІэжъхэр ялэх. ЗэкІэми делэ бакъмэр горэ ахэтэу кьычІэ-кІын. Адэ ар шыпкъэмэ тежъугъэгупшыс. Анахь лы Іушэу цыфхэм яупчІэжъэгъуи, лыгъэшхорэ акылышхорэ зилэхэу лІэшІэгъухэм кьахэнэжыгъэ дзэпащи, космосым шыхьэрзэгъэ цыфи хэта ным ыкуашъо кьемыхыгъэр, ащ ымы-

пІугъэр, игъэсепэтхыдэ зыпкъырымыхьагъэр? Хэта ежъежырэу къэхъуи Іушы хьугъэр? Ащ сырагъэгупшысагъ Сарэ итхылъ усэ ІэшІу пчыагъэу ным, бзылфыгъэм ехьылагъэу дэтхэм.

Ным ыпсэ укышчыуши, Ны бгъэгум «нан» кьышчы-пІуагъ.

Ны Іапэм гъашІэм ухищи, Ны кышгъэм зыщыпІэтыгъ.

Джар зэхэшІыкІи уцІыфмэ «ным ыбгъашъо нэпсыцэ темыгъэфэжэ, пэгъох гушыІэ фабэ, фэдзыжэ гукІэгъу лъаплэ».

Джащ фэдэу гум лъыІэсэу, гукІэгъугъэр бгъэгум кьышагъэушэу сатыр дэхабэ дэт зигугъу кьэсшІырэ тхылъым. Унагъом ипкъэу, ным икІэгъэ-кьонэу, лъэпкъым ыльапсэу тыри Сарэ шыгъушпэрэп. Гьогутэрэз урэкІомэ, нэплэгъу фабэкІэ уеплъымэ, ышъхьацтхьуагъэ уасэ фэошІымэ, ар уиупчІэжъэгъумэ тымкІэ зэрэгъушІогъошхор мыщ фэдэ гушыІэхэмкІэ усакІом кьело:

«... палоу цыгъыр лъагъу пІыи,

... инэу гушхоу тыр шы-Іэн.

... тыр акъылкІэ кьыо-тэн».

Дахэрэ дэгъурэ кызыхи-гъуатэу шІукІэ Сарэ зыфатхэрэр бэдэд. Адыгабзэм ехьыллэгъэ усэхэр зыпари хэмызэу кьэстхьыжы сшІоигъоу сІэ зещэи. ГушыІэ дэхабэ ащ пае авторым кьегъоты: мыжъокІэ жьгъэймэ амакы, гъэтхэжы фабэу кьепшагъи, пкІашгъэмэ яІушгъэшъэ шыаби — зэкІэри адыгабзэм шызэхохы, кьыхэ-ІукІы. Арышъ, «Чыгъ бырбэбшхоу хэтІагъэу орэныгъэ си-адыгабзэ, дэхэгъэ пстэуми апшъэу зерэлэст сиындылфьбзэ, — еІо Сарэ. Ары шъхьаекІэ, Сар, джы ныхэр ясабийхэм урысыбзэкІэ адэгущыІэх, урыс кущьэ ордэхэр кьафалох. Ео-ой. Гупшысэ гъэшІэгъоныбэмэ уахашъ усэ дэхабэмэ. ГушыІэм пае, уицІыфыгъэрэ уиадыгагъэрэ зэгъусэмэ, ныбджэгъуи, гьунэгъуи, Іахьыли, гьогогъуи — зэкІэми урякІэсэшт, уасэ кьыпфашІышт.

«Ігъусэ пае уадыгъэу укъэн-на?!

ГЪЭЗЕТЕДЖЭМ ИШІОШІ

САРЭ

сигъэгущуагъ

пшыгъупшэжынынэу шьтмэ ащыщхэп. ИгушыІэ уасэ фишІэу, шІумрэ гукІэгъумрэ уакъыфигъэушэу ар матхэ. Нэфынэу цыкІубэу зэхэтэу гур агъэфабэу, кьалэгъэу усэхэр гъэпсыгъэх.

Ежэ ипэублэ гушыІэ кьы-зэрэшиІорэмкІэ, цыфышІур игъогогъунэу, бзылфыгъэм ишапхьэхэр ыгъэкІэрэкІэнэу, цыфмэ идахэ аІожъэу, ишІушІэ ащымыгъупшэнэу лъэгъо дахэ шыІакІэм кьыхинэнэу Сарэ кІэхьопсы. Иусэхэм узяджэкІэ, а пстэури кьызырэдэхьурэм цыхьэ фэошІы.

Джыри зы гупшысэ мы усэхэм сыгу кьышагъэушыгъ. Район телевидением кьытырэ концертхэм уядэІу зыхьукІэ гур цыкІу мэхъу. Тиадыгэ унагъохэр адыгэ ордэ кІэлъэІужыкхэрэп. ТиорэдыІомэ адыгэ ордэ кьалоужырэп. Усэ дэгъу ыльапсэу зы мэкъами зэхэпхыштэп. УрысыбзэкІэ зэраусэигъэу зыраутэкІыжыбзэ зыгорэ кьало. ЕІлани шІульэгъуныгъэм нахь ордэ кьыфапІо хьунэу мы хэгъэгущхоу тызэрысым зыпари имыІэжыым фэд. Ярэджэх Сарэ иусэхэм ахэр, боу бэ псэм нэсэу, гум зырищэкІэу Сарэ зыфэтхэнэу кьыгъотыгъэр. Джары орэдыІоми, композиторми, цыфэу едэІурэми ящыклагъэр, сэ кьызырэсшІошІырэмкІэ.

Сарэ сыфэлъало исабыйхэм ащыгушІукІэу, игъогущэу нэфынэу зэпытэу, иакъыл шэрыоу, ипсауныгъэ пытэ зэпытэу джыри тхыгъабэкІэ тигъэгущІонэу.

МЕРКИЦКЭ Рахьмэт.

Кощхьабл.

Зэхэщаклохэр ныбжьыкIэмэ афэразэх

Хэкум къэзыгъэзэжьы-гъэмэ я Мафэ Адыгэ Республикэм икъэлэ шхъалэ зыщакъэмэфэкIым адыгэ джэгур дэгъоу шызэхашагъ. Хъатыяклоу Шъэупэкъэ Джумалдинэ ар зэрищээ, тилэпкъ къашьохэр нахь дэгъоу къэзышыщтыр язэрэмыгъашIэу ныбжьыкIэхэр зэнэкъокъугъэх.

Адыгэмэ яшэн-хабзэмэ зэрадиштэу, зэхэщакло купым хэтхэр, нахьыжхэр пчэгум къыщышъуагъэх. СтIашу Яхьер, МэщфэшIу Нэждэт, Нэгъуцу Аслъан, Блэгъожь Разыет, Едыдж Батырай, фэшхъафхэри пчэгум шыуджыгъэх. Композиторэу Бысыдж Мурат оредылохэм, къэшыуакохэм, музыкантхэм шлогъэшIэгъонэу алтыплъагъ. Урысыем изаслуженнэ артистэу Андэрэкъо Чеслав къызэрэтилуа-

гъэу, ащ фэдэ мэфэкIхэм цIыфхэр зэфашэх, къашьор зэхэхэм хэпхын плъэкIыштэл.

Къашьохэу «Ислъамьер», «Зыгъэлъатэр», «Уджыр», «Хъа-

кулащэр», «Лъэпэрышъор», нэмыкIхэри ныбжьыкIэхэм къашыгъэх. ЯIэпIэсэныгъэкIэ нахь къахэщыгъэ пшъашьэхэмрэ кIалэхэмрэ нэпэплъ шухъафтын-

хэр афашыгъэх, сурэтхэр атырахыгъэх.

Сурэтым итхэр: музыкант ыкIи къэшыокIо анахь дэгъухэр.

ТХЫЛЪЫКIЭМРЭ ЛЪЭХЪАНЫМРЭ

Тарихъым иджэмакь

IoфшIанIэу «Полиграф-Къыблэм» «Адыгэмэ ядышъэ кIэныжъ» ылоу адыгабзэкIэ тхылъ къыщыдэкIыгъ. Адыгэ Республикэм культурэмкIэ изаслуженнэ IoфышIэу, тиархеолог цIэрылоу Тэу Аслъан итхылъ ипчъагъэкIэ 1000 мэхъу.

Адыгэмэ ятарихъ, яархеологии зэзыгъэшIэнэу фаехэм Iэпылэгъу афэхъу шлоигъоу Тэу Аслъан зэфэхьысыжхэр ышIыгъэх. Пэсэрэ лъэхъаным къыпкъырыкIи, Краснодар псыубытыпIэм къызыдихыгъэ хъугъэ-шлагъэмэ игушысэхэр арипхыгъэ, авторым изэгъэпшэнхэм шыIэныгъэм нахь куоу ухашэ.

Тарихъ мэхъанэ зилэ пкъыгъохэу археологым

къыгъотыгъэхэм, Лъэпкъ музейм шылажъэзэ иIoфшIэн зэрэлыгъэкIотагъэм, Улапэ дэжъ, Асран Iуашхъэ, нэмыкIхэм къащычIатIыкIыгъэхэм авторыр IупкIэу къатегушыIэзэ, археолог ныбжьыкIэмэ ягъэхъабырын, тичыгу къыщагъотырэ пкъыгъохэр тиреспубликэ кIинэжъынхэм, фэшхъаф гумэкIыгъомэ уафешэ.

Тиархеологии ехыплэгъэ тхылъэу адыгабзэкIэ апэрэу къыхауыгъэр тиреспубликэ щыпсэухэрэм, IэкIыб хэгъэгумэ арыс тилэпкъэгъухэм афэкIо. Авторым игушысэхэр дэзыгощы зышIоигъохэр тхылъым еджэнхэу тэгугъэ. А. Тэум дэтшыгъэ зэдэгущылэгъур тигъэзет къыхиутышт.

Сурэтым итыр: тхылъым итеплъ.

ДЗЮДО

Батырхэр Париж щыбэнэщтых

Дунаим дзюдомкIэ изэнэкъокъу шышхъэлум и 23-м Францием щырагъэжъэшт. Урысые Федерацием ихъшыпыкIыгъэ командэ аштагъэхэм ащыщых Арсен Галстянрэ Мудрэнэ Бислъанрэ.

Арсен Галстян Европэм дзюдомкIэ ичемпион, дунаим ящэнэрэ чIыплэр къыщыдихыгъ. Урысыем иныбжьыкIэ хэшыпыкIыгъэ командэ зэфэшхъафхэм ахэтыгъ. Дунаим, Европэм, УФ-м ядышъэ медальхэр зэнэкъокъумэ пчъагъэрэ къащыдихыгъ. ИкIэлэцIыкIугъом къыщыублагъэу тренерэу ипащэр Игорь Романовыр ары. Джэдэж спорт еджапIэм ыуж АР-м и ШВСМ зыщегъасэ. Аужырэ илъэсхэм Краснодар краимрэ Адыгеимрэ

ацIэкIэ спорт зэнэкъокъумэ ахэлажъэ.

Мудрэнэ Бислъан Къэбэртэе-Бэлъкъарым къыщыхъугъ. Самбэрэ дзюдомрэ нахь апыщагъэ хъуным кIэхъопси, мыекъопэ бэнэпIэ еджапIэм зыщигъасэу фежъагъ. КIэлэеджаклоу Б. Мудранэр Мыекъуапэ щыпсэуэ, Урысыем изаслуженнэ тренерхэу Хьэпэе Арамбийрэ Хьэпэе Хьамидэрэ самбэм фагъасэщтыгъ. Хэгъэгум имызакъоу, дунаим иныбжьыкIэхэм язэнэкъокъухэм

дышъэ медальхэр къащыхыгъэх. Джырэ уахътэ Краснодар краимрэ Къэбэртэе-Бэлъкъарымрэ ацIэкIэ зэнэкъокъумэ ахэлажъэми, Адыгэ Республикэр шIу-кIэ ыгу къегъэкIыжы.

Урысыем и Премьер-министрэу Владимир Путинэу спортсменхэм гушыIэгъу зафэхъум зэхэхэм къыщыгушылагъэмэ Мудрэнэ Бислъан ащыщыгъ. Владимир Путинэу иупчIэхэм джэуап къаритыжыгъэ, Б. Мудранэм къыIотагъэм тигуапэу тедIугъ.

— Къэбэртэе-Бэлъкъарым сыкыщыхъугъ, бэнаклоу сызыщагъэсагъэр Мыекъуапэ, — къылуагъ Мудрэнэ Бислъан. — Самбэри, дзюдори сшлогъэшIэгъоных.

Владимир Путинэу мыекъопэ бэнэпIэ еджапIэм игъэхъагъэхэм ащыгуагъ. СССР-м изаслуженнэ тренерэу Кобл Якубэ, Олимпиадэ джэгунхэм дзюдомкIэ ячемпионэу Владимир Невзоровым, дунаим гъогогъу 11 самбэмкIэ ичемпионэу Хьасанкъо Мурат, нэмыкIхэм къариIолIэн ешIэ.

Арсен Галстянрэ Мудрэнэ Бислъанрэ дунэе зэнэкъокъум даклоу, Олимпиадэ джэгунхэу Лондон 2012-рэ илъэсым шыкIощтхэм зафагъэхъабыры. НэгъыритIури кг 60-м нэс къэзыщэчирэмэ якуп хэтых. Тибатырхэм ямедальхэм ахагъэхъонэу, спортышхом нахь цIэрылоу щыхъунхэу афэтIо.

Европэм иныбжьыкIэмэ я Олимпиад

Джэрзым къыщыуцуштэп

Европэм иныбжьыкIэмэ я Олимпиадэ джэгунхэр Тыркуем щыкIуагъэх. Урысыем ихъшыпыкIыгъэ командэ хэтэу дзюдомкIэ зэлукIэгъумэ ахэлажъагъ Джаджэ шапIугъэу Олег Саниныр.

Илъэс 17-м зыныбжь къемыхъугъэхэм Олег Саниныр янэкъокъугъ. Килограмм 60-м нэс къэзыщэчирэмэ якуп щыбани, ящэнэрэ чIыплэр къыдихыгъ. Тидзюдюист ныбжьыкIэу сэнаушыгъэ зыхэлъым иапэрэ тренерыр Адзынэ Алий. Джаджэ и ДЮСШ зыщигъэсагъ. Джырэ уахътэ О. Саниныр Адыгэ Республикэм

и ШВСМ икIэлэеджакIу, Адыгеим изаслуженнэ тренерэу Бэстэ Сэлымэ ипащэу дзюдом ишгъэфхэм защегъэгуагъэ.

Мы мафэхэм Олег Саниныр Москва хэкум шыI, Урысыем иныбжьыкIэ хэшыпыкIыгъэ командэ хэтэу зэнэкъокъу зэфэшхъафхэм зафегъэхъабыры, джэрэ медалыр ащ шIомакI.

Футбол

Шышхъэлум и 7-м паублэжыщт

Урысыем футболымкIэ изэнэкъокъу хэлэжъэрэ командэхэу ятIонэрэ купым хэтхэм бэдзэогъум и 20-м къыщегъэжъагъэу загъэпсэфы. Шышхъэлум и 7-м зэлукIэгъухэр рагъэжъэжыщтых.

Мыекъопэ «Зэкъошныгъэр» «Биолог» Прогресс тикъалэ щыIукIэшт. Тикомандэ зэхъокIыныгъэхэр фэхъугъэх. Футболист заулэ тре-

нер шхъаIэу Кобл Анзор къыригъэблэгъагъ. «Зэкъошныгъэр» ауж кIинэрэ командэ къахэкIыжыныу тыщэгугъы.

НэкIубгъор зыгъэхъабырыгъэр ЕМТИЛЪ Нурбий.

Зэхэзышагъэхэр:
Адыгэ Республикэм
и Къэралыгъо
Совет — Хасэр,
иминистрэхэм
я Кабинет

КъыдзыгъэкIырэр:
Адыгэ Республикэм
лэапкъ IoфхэмкIэ,
IэкIыб къэралхэм
ащыпсэурэ тилэп-
къэгъухэм адырIэ
зэпхыныгъэхэмкIэ
ыкIи къэбар жъу-
гъэм иамалхэмкIэ
и Комитет
Адресыр: ур.Кре-
стьянскэр, 236

Редактор
шхъаIэр

ДЭРБЭ
ТИМУР

Редактор
шхъаIэм иапэрэ
гуадзэр
АУЛБЭ Руслъан

Редактор
шхъаIэм
игуадзэр —
пшгъэдэкIыжъ
зыхъырэ
секретары
ХЪУРМЭ Хъусен

ПшгъэдэкIыжъ
зыхъырэ
секретары
НЭПШЭКЪУЙ
Заур

Редакциер
зидэщылэр:
385000,
къ. Мыекъуапэ,
ур. Первомайскэр,
197.

Телефонхэр:
приемнэр:
52-16-79,
редактор шхъаIэм
иапэрэ
гуадзэр:
52-49-44,

редактор гуадзэр-
пшгъэдэкIыжъ зы-
хъырэ секретары:
52-16-77.
E-mail:

adygvoice@mail.ru

Зыщаушыхъаты-
гъэр:

Урысые Федерацием
хэутын IoфхэмкIэ,
телерадиокъэтын-
хэмкIэ ыкIи зэлъы-
IэсыкIэ амалхэмкIэ
и Министерствэ
и Темыр-Кавказ
чIыплэ гъэлоу-
шIанI, зэраушыха-
тыгъэ номерыр
ПИ №10-3892

Зыщыхауыгъэрэ

ОАО-у
«Полиграф-ЮГ»,
385000,
къ. Мыекъуапэ,
ур. Пионерскэр,
268

Пчъагъэр
4306

Индексхэр
52161
52162

Зак. 1950

Хэутыным
узыщыкIэтхэнэу щыт
уахътэр
Сыхъатыр 18.00
ЗыщыкIэтхэгъэхэ
уахътэр
Сыхъатыр 18.00